

ÅLANDS FÅGELSKYDDSFÖRENING

19^{30/3}27 — 19^{30/3}37

PUBLIKATION

i anledning av 10-årig verksamhet

Foto C. Holmqvist.

Fåglarnas egen Kaffepaviljong å Lilla holmen invid fågeldammen.

Besök Lilla holmens Kaffe-Paviljong vid den idylliska Fågeldammen

Därigenom understöder Ni Ålands Fågelskyddsförenings
arbete till fromma för fågelsamlingen i dammen och parken.

SERVERING

av gott kaffe, läskdrycker m.m. Försälj-
ning av vykort, cigarrer och cigarretter

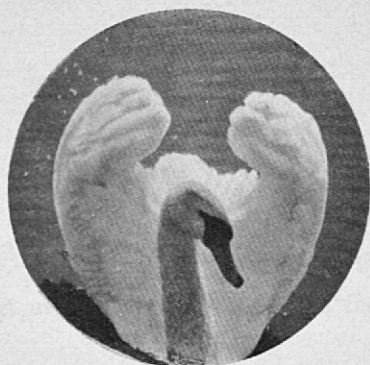
ÅLANDS FÅGELSKYDDSFÖRENING

ÅLANDS FÅGELSKYDDSFÖRENING

19^{30/3}27 — 19^{30/3}37

Innehåll:

Förord, <i>Styrelsen</i>	3
Historik över föreningens 10-åriga verksamhet, <i>Agronom E. Lönegren</i>	5
Till Ålands Fågelskyddsförenings 10-årsdag, <i>Professor A. Palmgren</i>	25
En hälsning från Sverige, <i>Ryttmästar A. Lundbergh</i>	26
Om Signilskärs betydelse som fågelringmärkningsstation, <i>Doktor I. Välikangas</i>	29
Några synpunkter på studiet av flyttfåglarnas vandringar, <i>Doktor P. Palmgren</i>	35
En blick över Ålands fågelvärld, <i>Agronom E. Lönegren</i>	40

Förord.

Ålands Fågelskyddsförening, som den 30 mars 1937 verkat i tio år, har på grund av ekonomiska svårigheter icke tidigare varit i tillfälle att till allmänheten lämna redogörelse över föreningens verksamhet, vilken enligt vår tro varit till fromma för fågelskydd och fågelforskning i åländsk bygd. Tack vare frivilliga bidrag härför har det nu blivit möjligt för föreningens styrelse att till tioårsjubileet utge denna publikation, i vilken ingår en berättelse över föreningens verksamhet under ett decennium och en kortfattad redogörelse över Ålandsöarnas förnämsta fågelarter.

Genom ett enastående tillmötesgående av framstående vetenskapsmän och vänner till föreningen äro vi jämväl i tillfälle att publicera värdefulla artiklar och uttalanden, som säkert göra denna publikation mer lämpad som jubileumsskrift än enbart en berättelse över verksamheten som sådan.

Till dessa personer och till författaren av historiken få vi framföra föreningens synnerliga tacksamhet.

Att Ålands Fågelskyddsförening kunnat fullfölja sina strävanden under den tid som förflutit, beror enbart av den förståelse, som landskapets egna myndigheter, privata personer, samfund och firmor hyst för föreningens verksamhet. Det är därför för styrelsen en kär plikt, att till alla dem, som på ett eller annat sätt bidragit till föreningens framåtsträvanden, få framföra vårt oförbehållsamma tack.

Vi vilja slutligen uttala den förhoppningen att det förtroende, vilket under de gångna åren vederfarits Ålands Fågelskyddsförening, måtte allt framgent bibehållas och bli bestående och att föreningens arbete skall i framtiden lända landskapet Åland och dess bebyggare till heder och verklig nytta.

Styrelsen.

Ålands fågelskyddsförening.

Ett tioårigt arbete för fågelskydd och fågelforskning

av ERIK LÖNEGREN.

Världskriget och den därpå följande kristiden med alla de rubbningar i politiskt, ekonomiskt och socialt hänseende, varav de åtföljdes, lämnade även djupa spår efter sig i Ålands fågelliv, ty värre än förr hade fågelns under denna tid varit utsatt för hänsynslös förföljelse genom intensivare jakt, ofta med förödande jaktmetoder, ett oförsynt äggande, samt ofredande av den ruvande fågelns. Verkningarna av dessa för fågellivet nedrivande övergrepp visade sig även i ett alltjämt fortgående försvagande av isynnerhet sjöfågelstammen.

Bland personer, vilka mer än andra var i tillfälle att iakttaga sjöfågelns hjälplöshet och nödläge inför allt det barbari, som gent emot denna utövades, var befälhavaren på lotsångaren »Valvoja», kaptenen Carl Holmqvist, vilken under sina titt och tätt med sitt fartyg företagna tjänsteresor på de åländska vattnen blev i tillfälle att lägga märke till sjöfågelstammens successiva avtagande, samt vilken risk här förelåg att sjöfågeln helt skulle utödas och härmed utplånas, något, varigenom havsviddernas, strändernas, skärens och kobbarnas själ i hans älskade hembygd tog sig ett så levande och tjugande uttryck.

Kapten Holmqvist lyckades genom samtal påverka och intressera personer i olika samhällsställningar i hembygden för vidtagandet av åtgärder att skynda de beträngda fåglarna till hjälp, så länge tider därför ännu fanns.

Sedan fågelskyddstanken sålunda mognat, samt man och man emellan dryftats, utlyste kapt. Holmqvist till måndagen den 21 februari 1927 ett möte i Mariehamns landstingssal, dit alla intresserade fågelvänner i staden och landsbygden uppmanades infinna sig för att lägga råd om, huru en förening med fågelskydd som syftemål kunde fås till stånd på Åland.

Kallelsen hade hörsammats av ett rätt stort antal personer, bland vilka märktes Ålands landshövding, lantråd, domare, lyceets rektor, ett flertal landstingsmän, samt andra aktade medborgare.

Kapten Holmqvist öppnade mötet, hälsade de närvarande välkomna, samt tackade dem för att de lystrat till kallelsen. Talaren angav härefter de

riktlinjer, enligt vilka han tänkt sig att den planerade föreningen skulle arbeta. Han hänvisade till hembygdens sårnatur och geografiska läge, samt till de förhållanden, vilka härigenom tillskapats för ett fågelliv, rikt på arter. Ty landskapet äger icke allenast en egen fågelvärld, utan härtill kommer ännu de talrika flyttfågelskaror, vilka gästa Åland på färd till och från sina fjärran belägna häckningsplatser. Han framhöll, huru fåglarna i många avseenden hade illa ställt för sig, utsatta som de voro för förödande, själviska, samt ansvarslösa jaktmetoder, utan respekt för jaktlagar och fågelliv.

Icke allenast sjöfågeln har år för år på ett skrämmande sätt avtagit, utan även den jaktbara fågeln på land. Småfågeln, framhöll han, livnär sig av skadeinsekter, samt utgör ett värn för den odlade bygden och skogen, glädjande oss med sin sång, varför även den på grund härav bör ihågkommas med allt det skydd och den omvårdnad, varav den så väl är i behov. Då kulturbygden berövats sådant som gamla ihåliga träd, samt buskar och snår avröjts, vilka utgöra omtyckta häckningsplatser för de bevingade små, borde konstgjorda fågelreden såsom ersättning i största möjliga utsträckning åt dem erbjudas. Tillintetgörandet, eller blott inskränkning av fågellivet, innebure för landskapet en oersättlig förlust, ty ett tjugande moment i dess natur ginge härigenom förlorad.

Till mötets ordförande valdes härefter kapt. Holmqvist samt till dess sekreterare folkskolinspektorn Th. Bertell, varefter frågan överlämnades till allmän diskussion.

Häri uttalade sig bland andra landshövding Fagerlund, lantrådet Björkman, häradshövding Sjöblom, vicehäradshövding Rothberg samt rektor Kranck, vilka alla varmt understödde tankens realiserande.

Då emellertid inga riktlinjer för den tilltänkta föreningens verksamhet ännu utarbetats, beslöt man ajournera detta möte till den 25 februari. Kapt. Holmqvist och rektor Hugo Kranck valdes att utarbeta och för mötet framlägga riktlinjer för den tilltänkta föreningens verksamhet. Mötet fortsattes den 25 februari i samma lokal med samma ordförande och sekreterare. Det av kapt. Holmqvist och rektor Kranck utarbetade förslaget till riktlinjer för en fågelskyddsförening framlades nu för mötet, samt var av följande innebörd:

Riktlinjer för föreningens verksamhet.

1:o) Att i samband med vederbörande ägare eventuellt arrendera av sjöfågel omtyckta klippholmar, vilka främst under fågelns häckningstid kunde ställas under uppsikt och övervakning. På de utvalda platserna kunde holkar uppställas till boplatser för större och mindre fågelarter.

2:o) Att anskaffa penningmedel för bestridande av eventuella arrendeavgifter, samt för vaktens avlöning.

3:o) Att genom tidningsartiklar i tidningen »Åland» rörande fågelskyddet samt genom muntliga föredrag söka få skyddstanken att slå rot i det allmänna medvetandet. Kunskapsrika, för fågelskyddet varmt intresserade och väl kvalificerade föredragare från Sverige och Finland kunde mot måttligt honorar tillkallas.

4:o) Att till föreningen söka förvärva talrika medlemmar, vilka skulle arbeta för föreningens mål samt åtminstone till någon del genom medlemsavgifter stöda föreningen i dess verksamhet.

En livlig diskussion utspann sig om det utarbetade förslaget, vilket godkändes med sådan ändring, att punkt 2 skulle kompletteras med följande tillägg:

Genom hänvändning till landskapets lärarekår skulle man försöka förmå denna att intressera sina elever för fågelskyddande verksamhet. Likaså borde landskapets befolkning få sin uppmärksamhet fäst vid den betydelse ett rikt fågelliv har för att en ort skall verka tilldragande för turistströmmen.

Angående medlemsavgiftens storlek fattades intet beslut, utan skulle förslag härom föreläggas i de stadgar, som en kommitté komme att utarbeta till den planerade föreningens konstituerande möte.

Till en sådan kommitté valdes kapt. C. Holmqvist, rektor Hugo Kranck samt häradshövding J. A. Sjöblom.

Konstituerande sammanträde skulle sammankallas så fort kommittén hunnit utarbeta förslaget till stadgar.

Den 30 mars 1927 kunde den tillsatta kommittén sist och slutligen sammankalla intresserade till konstituerande sammanträde i Mariehamns societetshus. Som ordförande fungerade kapt. C. Holmqvist och sekreterare folkskolinsp. Th. Bertell.

Till först granskades det till mötet av den tillsatta kommittén inlämnade förslaget till stadgar, vilket genomgicks och granskades paragraf för paragraf. Sedan smärre ändringar å dem företagits, blevo de fastställda att som stadgar för ÅLANDS FÅGELSKYDDSFÖRENING efterlevas.

Sedan stadgar för föreningen sålunda antagits, beslöt mötet att åtgärder omedelbart skulle vidtagas för föreningens inregistrerande i laga ordning.

Härefter valdes interimsstyrelse för ett år framåt, åt vilken gavs i uppdrag att få föreningen inregistrerad.

Kontrakt skulle upprättas med ägarna till holmar, vilka åt föreningen erbjödits som skyddsområden.

Årsavgiften fastställdes till Fmk 15:—.

Härmed var föreningen stiftad och dess ordinarie verksamhet således börjad från den 30 mars 1927.

Styrelse.

Som föreningens första styrelse fungerade: Ordförande kapt. Carl Holmqvist, viceordförande häradshövding J. A. Sjöblom, sekreterare rektor Hugo Kranck, kassör lotsen Edvin Söderström, samt som 5:te medlem folkskolinspektör Th. Bertell med redaktör Julius Sundblom som ersättare. Under föreningens 10 åriga tillvaro har kapten Holmqvist och rektor Kranck hela tiden innehaft sina poster inom styrelsen.

Då viceordf., häradshövd. J. A. Sjöblom på grund av sin ställning som domare icke ansåg sig kunna kvarstå i styrelsen, invaldes i hans ställe bankdir., friherre A. Aminoff samt vid dennes avflyttning från orten vicehäradshövd. Tor Brenning.

Såsom innehavare av kassörsposten hava funktionserat förutom lotsen E. Söderström, stud. Jonny Holmberg samt föreningens nuvarande kassör, folkskolläraren Otto Berg. Såsom 5:te medlem i direktionen hava funktionserat folkskolinspektorn Th. Bertell, bankdirektör Jan Sundberg samt nuvarande medlemmen agronom Erik Lönegren.

Suppleanter hava varit: Redaktör Julius Sundblom, bankdir. Jan Sundberg, affärsmannen Frej Liewendahl, agronom Erik Lönegren, samt nuvarande suppleanten bankdir. Jan Sundberg.

Föreningens stadgar.

Omedelbart efter det föreningen konstituerat sig vidtog styrelsen åtgärd om att få dess stadgar i laga ordning stadfästa och föreningen inregistrerad i föreningsregistret. Redan den 11 juli 1927 erhöles denna stadfästelse. Under sin tioåriga verksamhet hava stadgarna visat sig motsvara sitt ändamål, varför inga förändringar i dem företagits.

Stadgarna hava nedanstående avfattning:

STADGAR

för

»ÅLANDS FÅGELSKYDDSFÖRENING.»

§ 1.

Ålands Fågelskyddsförening vars hemort är Mariehamn har till uppgift att arbeta för skyddande av de fåglar inom landskapet Åland, vilka äro fredade och fridlysta eller eljest anses böra åtnjuta skydd. Föreningen skall även ägna intresse åt fågelforskning.

§ 2.

Till medlem i föreningen kan antagas varje för föreningens strävanden intresserad person, som av styrelsen godkännes.

§ 3.

Medlem erlägger i årsavgift minst 10 Fmk eller det högre belopp, högst 25 Fmk, som av årsmötet för ett år i sänder bestämmes. Om föreningens syften synnerligen förtjänta personer kunna inkallas till korresponderande eller hedersledamöter utan erläggande av medlemsavgift.

§ 4.

I landsorten bosatta medlemmar kunna sammansluta sig till lokalföreningar för fågelskydd i överensstämmelse med huvudföreningens stadgar och syften. Dessa lokalföreningar underlyda huvudföreningen, och dessas medlemmar äga rätt att själva bestämma sin årsavgift inom gränserna av i föreg. paragraf bestämda belopp, av vilken avgift tjugufem procent skall tillfalla huvudföreningen. Vid lokalföreningens sammanträden förda protokoll böra i avskrift insändas till huvudföreningen.

§ 5.

Föreningens angelägenheter handhas av en styrelse, som utses för ett år i sänder och utgöres av ordförande, viceordförande, sekreterare och kassör samt ytterligare en medlem och en ersättare. Räkenskaperna granskas av tvenne revisorer. Val av styrelse och revisorer sker med slutna sedlar.

§ 6.

Styrelsen åligger att handhava föreningens angelägenheter samt ombesörja övriga densamma ombetrodda ärenden. Styrelsen är beslutförför, om tre av dess medlemmar på kallelse av ordföranden eller vid hinder för denne av viceordföranden, infunnit sig till sammanträde.

§ 7.

Föreningens räkenskaper avslutas för kalenderår och böra överlämnas till revisorerna inom januari månad.

§ 8.

Föreningens namn tecknas av ordföranden eller vid förfall för denne av viceordföranden och kontrasigneras av sekreteraren.

§ 9.

Kallelse till föreningens sammanträden sker medels annons i ortens tidning senast 8 dagar före sammanträdet. På samma sätt delgivas styrelsens övriga tillkännagivanden.

§ 10.

Årsmötet hålles inom februari månad. Vid årsmötet framläggas:

- 1) styrelsens redogörelse för föreningens verksamhet under föregående kalenderår;
- 2) revisorernas berättelse;
- 3) fattas beslut om ansvarsfrihet;
- 4) förrättas val av styrelse och revisorer;
- 5) fattas beslut i övriga till årsmötet överlämnade frågor.

§ 11.

Föreningen är berättigad att mottaga donationer och testamenten.

§ 12.

Ändring av stadgarna eller förslag angående föreningens upplösning avgöres vid årsmötet, men sådan fråga bör därförinnan hava behandlats vid ett tidigare sammanträde. För avgörande av förstnämnda fråga erfordras $\frac{2}{3}$ röstmajoritet bland de vid mötet närvarande och i fråga om föreningens upplösning $\frac{3}{4}$ röstmajoritet.

§ 13.

I händelse av föreningens upplösning skall dess fonder och annan egendom användas till befrämjande av naturskydd inom landskapet Åland.

Mariehamn, den 26 mars 1927.

Fredningsområden.

Såsom hörnstenar för framgångsrik verksamhet fastslogs, som redan antytts, att fredningsområden skulle avskiljas, samt dispositionsrätt förvärfvas till sådana, vilka härför äro särskilt lämpade och omtyckta häckningsplatser för sjöfågel. Dessa områden borde ställas under effektiv bevakning och fredning icke allenast under fortplantningstiden, utan skulle fågeln här året runt vara skyddad mot alla slag av förföljelser. Alla slag av jakt å fredningsområde samt avlossandet av skott därstädes, är desslikes förbjudet. Vid föreningens stiftande hade man glädjen att av ett flertal för fredningstanken intresserade personer få deras ägande skärgårdar erbjudna till fredningsområden mot ringa vederlag. Alla de erbjudanden, som sedan föreningens stiftelse gjorts, hava dessvärre icke kunnat emottagas, ity att föreningen, på grund av begränsade tillgångar, icke är i tillfälle att åvägabringa effektiv bevakning över från varandra isolerade områden, utan har man varit tvungen sammanföra dessa till större komplex, vilka av en man kan bevakas. Där tillbörlig respekt bakom fredningspåbudet icke kan åstadkommas, är det då bättre, anser man, att ett sådant område står utanför fågelskyddsföreningens husbondevälde.

År 1927 kunde föreningen sålunda på grund av välvilligt erbjudande av magister Thorvald Sundblom till fredningsområde införliva hans ägande Vestergård hemman i Jomala socken, Ytternäs by tillhörande skärgård, emot ett årsarrende av Fmk 100: —. Herr Sundblom förband sig samtidigt att som medlemsavgift årligen erlägga Fmk 100: —. Likaså erbjödo lotsen J. M. Styrström, lägenhetsinnehavarna E. G. Karlsson och Viktor Almén, lotsåldermannen A. Å. Palm, lotsen M. H. Hägerstrand och fyrvaktaren J. Jansson sina ägande Inre- och Yttre Korsöarna, Jungfruskär, Årtskär, Ståndklubb, Yttre- och Inre Kalvskären jämte kringliggande grund till fredningsområde emot ett årligt vederlag av Fmk 10: —. Anbuden emottogos med stor tacksamhet.

Av numera avlidne sjökapten John Andersson erhöles holmen Skogsö i Ytternäs skärgård mot ett årsarrende av Fmk 10: —. Genom Ålands landskapsnämnd har föreningen fått sig anförtrödd att i och för fågelskydd övervaka Kastelholms kungsgård underlydande, i Ytternäs skärgård belägna holmarna, Styrö och Svinö under hela den tid föreningen existerar. Av friherre Magnus Wrede fick föreningen i fågelskyddssyfte på 5 års tid disponera hans ägande Pepparn och Granö. Likaså mottog föreningen jakträtt och uppsikt över holmarna Gregersö och Langneskär utanför Mariehamn av arrendehavaren, lotsänkan Ida Holmqvist. Slutligen har föreningen i samma syfte av ägaren Verner Söderlund övertagit holmen Krokör mot ett årsarrende av Fmk 10: —.

Under år 1928 utvidgade föreningen sina fredningsområden genom övertagandet av jakträtten under 5 års tid på holmarna Idskär, Norra- och Södra Stegskär, Gloskär och Fjällskär med kringliggande kobbar och grund, samt Tuskär, Kvarngrund, Stackskär, Gulsjär, Rödö och Rönnskär, alla belägna i Lemlands västra skärgård. Holmarna och grunden ägas av bönderna A. H. Lindqvist, J. L. Lindqvist, Eligius Sommarström och K. J. G. Karlsson, vilka alla förbundit sig att efterleva föreningens påbud i och för dessa holmars skyddande.

1929 utvidgade föreningen ytterligare sina skyddsområden genom att med dem införliva stränderna av stadens Västra- och Östrahamn, Möckelö havsbud, jämte till Jomala socken hörande Sviby viken och Torpfjärden, ävensom de s. k. Notgrunden i Kungsö fjärden. I komplexet ingå även Brändö, Rams-holmen och Möckelö by tillhöriga stränder inbegripna Hamnskärskobb.

1930 erhöles föreningen dispositionsrätt över hela Signilskärs ögrupp för bedrivande av vetenskapligt-ornitologiskt arbete jämte utövandet av fågelskydd enligt enahanda principer, som på övriga föreningens skyddsområden.

Föreningen hade 1929 hos Statsrådet anhållit om dispositionsrätten över ögruppen i enlighet med sitt syftemål. Handels- och Industriministeriet biföll anhållan samt bemyndigade Sjöfartsstyrelsen att till föreningen utarrendera ögruppen i enlighet med ett emellan Sjöfartsstyrelsen och föreningen uppgjort kontrakt, på grund av vilket föreningen kostnadsfritt under tio år övertog jakträtten å Signilskärs skärgård.

Då den å Signilskär stationerade lotsbetjäningen och fyrvaktarna på Heligmans fyr sedan gammalt innehaft jakträtt på ögruppen, avskilde föreningen tvenne holmar, vilka för jakt uppläts under strängt iakttagande vad gällande jaktlag föreskriver. I enlighet med kontrakt skola de vaka över att intet slag av övergrepp på fredningsområdets bestämmelser och föreskrifter får förekomma.

Sedan föreningen genom regeringens stora tillmötesgående och om förtroende vittnande förfogande fått sig anförtrödd Signilskärs för fågelskydd och

vetenskapligt-ornitologiskt studium så utomordentligt givande skärgård, ansåg styrelsen att ytterligare utvidgning av skyddsområdena icke vidare var önskvärd, på grund av att bevakningen härav tyngde på föreningens redan nu begränsade tillgångar. Skyddsområdena hava av denna orsak under de senaste 5 åren icke undergått väsentliga förändringar till sin omfattning, fränsett att Nåtö skärgård, Pepparn och Granö frångått föreningens skydd.

I och för bevakning äro de reserverade områdena avskilda i 6 komplex, ett vart under en pålitlig, edsvuren vaktmans vård. Hans uppgift är att förhindra tjuvskytte, samt att ej tillåta landstigning på holmar och skär, varest ruvande fågel har sina reden. För övrigt skall han tillse att äggplundring icke får förekomma samt lägga sig vinn om att på allt sätt trygga fågelns tillvaro och trevnad, synnerligast under ruvningstiden. Varje år bör en tabell upprättas, som görligast noggrant upptar antal reden för de olika fågelarter, vilka häcka inom den honom anförtrödda rayonen. Brott emot fredningsområdenas ordningsregler samt mot gällande jaktlag skall av vaktman omedelbart inrapporteras för att kunna vid domstol anhängiggöras. Vid kontrollräkningen av redena bör han likväl undvika att fågeln under sin ruvning oroas. Ejderredena räknas först sedan äggen utkläckts och fågeln lämnat boet.

Att åstadkomma fullt korrekta statistiska uppgifter över häckande fågelarter inom föreningens skyddsområden faller sig svårt, på grund av den varlighet och försiktighet som vid beträdande av område, varest fåglar hava sina reden, måste iakttagas. I vaktmännens instruktion ingår därför bestämmelsen att icke under ruvningstiden beträda fåglarnas boplatser. På denna grund bliva ock de antecknade resultaten delvis sådana, som man uppskattningsvis kunnat komma sig till. Härtill kommer ännu att fågelredena ofta läggas under buskar och snår, varigenom uppgiften blir ännu vanskligare.

Ett i ögonenfallande glädjande resultat av föreningens strävanden kan envar, som rör sig i skärgården utanför Mariehamn, iakttaga. Tidigare var allt fågelliv här så gott som utdött, men nu har ett rikligt sådant återuppstått.

Ett i sitt slag bärande vittnesbörd om att bättre förhållanden inträtt, är att en stor flock halvtama ejdrar hösten och vintern om uppehålla sig i stadens Västra hamn, där de fullt hemmastadda röra sig emellan fartyg och ångbåtar, tacksamma för de godbitar välvilliga människor ihågkomma dem med. För fågelvännen är detta en syn, som både tjusar och värmer samt vittnar om att de ideal han uppställt dock kunna nås.

Angående ejderfågeln kunna fakta meddelas, vilka bevisa att den tilltagit i antal. Vid Lågskärs fyrland insamla nämligen fyrbetjäningen det i boen efter ruvningen kvarliggande dunet, samt bliva därvid i tillfälle att räkna bonas antal. Den för fågel- och naturliv varmt intresserade fyrmästaren herr K. A. Hagnäs har välvilligt till föreningen om ejdern lämnat upplysningar, vilka vittna om att antalet fåglar är i tillväxt.

Föreningens syftemål med att få till stånd fredningsområden är icke blott en ideell uppgift, utan bottnar fastmer i ett rent ekonomiskt strävande, vilket går ut på att från dessa områden som centra få jaktbart villebråd att sprida sig utom de skyddade områdenas gränser. Härigenom tryggas skärgårdsfolket vid en näring och inkomstkälla, vilken sedan gammalt varit den tillförsäkrad och i deras ekonomiska liv utgör en mer eller mindre stor insats. Härvid strävar föreningen givetvis till att gällande jaktlagar och humanitetsprinciper noggrant iakttagas.

Ruvande ejder, Signilskär.

Foto J. Snellman

»Våra ogärningar mot dem som flyga och fara äro skulden till att fåglarna akta sig för oss.

Bilden här visar, huru nära man kan komma dem och vilket förtroende de kunna hysa för människan, om man icke vill dem något ont.»

Såsom redan framhållits kan föreningen redan nu med glädje konstatera att en påtaglig ökning av sjöfågeln på många områden inom landskapet försig-gått, samt att denna fått större trygghet för sin tillvaro. Mycket återstår ännu att åstadkomma till fromma för den uppgift föreningen företräder, men det stöd, samt uppskattning och förtroende föreningen i vida kretsar lyckats förvärva sig, bådär gott för att framtiden skall förkovra och utveckla vad allaredan vunnits.

När intresset för naturen och dess livsyttningar blir ett glädjeämne i människans liv och ungdomen uppväxer i en omgivning, där ett sådant intresse är för handen, blir den en lyckokänsla rikare, utan att behöva hemfalla åt en sentimentalitet, vilken står främmande för deras livsförings fordringar.

Signilskärs ornitologiska station.

Sedan föreningen för sitt syftemål förvärvat dispositionsrätten över Signilskärs skärgård, vidtog den omedelbart anstalt om att hit förlägga en ornitologisk observationsstation. På den till ögruppen hörande »Heligman»-holmen fanns en stuga, inrymmande kök och kammare, tillhörig en f. d. fyrvaktare. Denna stuga inköpte föreningen till bostad åt observatorn, sedan av Sjöfartsstyrelsen förvärvats rätt till dess kvarstående. — Under första åren av föreningens tillvaro anställdes här flyttfågelobservationer av artisten Johannes

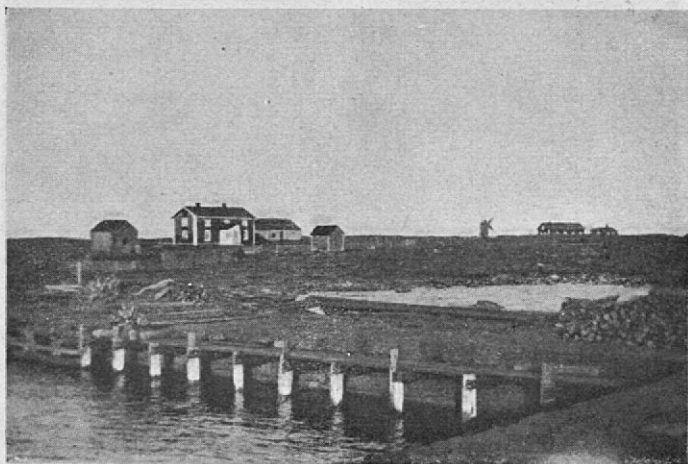

Foto. J. Grönvall

Föreningens observationsstation å Signilskär

Snellman med bidrag av medel, som av landhövding L. W. Fagerlund blivit ihopbragta.

Sedan föreningen tack vare av Ålands landsting beviljat anslag satts i tillfälle härtill, anställdes en observator för Signilskär, varefter regelbundna ornitologiska observationer jämte ringmärkningar av flyttfåglar verkställdes, eller allt sedan våren 1929.

Under föreningens ansvar hava följande personer innehaft posten som observatörer och ringmärkare av fåglar: 1929 och 1930 ornitologen Johannes Snellman, 1931 stud. J. Valovirta, 1932 stud. J. Valovirta och stud. O. Hytönen, 1933 magister Sven Nordberg, 1934 och 1935 magister Sven Nordberg samt 1936 ornitologen Joh. Grönvall.

Alla dessa personer hava med största nit, sakkännedom och intresse skött denna påkostande, med kommunikation från övriga människor avskilda befattning, varför föreningen härmed till dem frambär sitt tack för ett gott arbete.

Under åren 1927—36 hava inalles på Åland ringmärkts 7088 fåglar (siffran närmelsevis exakt) av vilka påträffats 128. Uträkningen med dessa siffror gör 1.81 % påträffade.

Sedan början av år 1937 är föreningen ägare till en större boningsbyggnad å Signilskärs huvudö, varför för framtiden större utrymme och bekvämlighet här kan beredas såväl för föreningens egen personal som ock för gäster, i form av vetenskapsmän från hem- och utlandet, vilka här vilja anställa forskningar.

Alla observationer hava utförts enligt anvisningar och i kontakt med samfundet Societas pro Fauna et Flora Fennica samt Helsingfors universitets Zoologiska museum, varigenom observationerna blivit tillgängliga för den vetenskapliga forskningen.

För allt det tillmötesgående och välvilja föreningen visats av dessa institutioners ledande personer hembäres dem härmed ett varmt tack.

I och för erhållandet av råd och upplysningar vid utstakandet av föreningens blivande verksamhet samt framtida arbete vände sig föreningens ordförande till stormännen i kännedom om naturlivet samt arbetet för naturskyddet i Sverge, professorn i naturvetenskap Einar Lönnberg samt naturlivsförfattaren Bengt Berg. Beredvilligt fick föreningen av dem emottaga värdefulla råd och vinkar, vittnande om stor sakkunskap på området, uppburna av en allt omfattande kärlek för uppgiften.

Ett uppriktigt varmt tack får föreningen härmed framföra för den hjälp som i denna form från det gamla broderlandet kommit denna till del.

Men även från hemlandet har föreningen vid sin start av den frejdade naturforskaren, författaren doktor Ivar Hortling erhållit lika värdefulla som välvilligt avgivna råd för föreningens arbete.

Understöd och medverkan.

I hemlandet såväl inom som utom landskapet har föreningen under dess tioåriga verksamhet visats mycken välvilja, förtroende och samverkan, vilket allt bevisar att det, som tagit sig uttryck i föreningens verksamhet, av en stor allmänhet uppskattas och värderas. Dessa synliga bevis på att man arbetar för ett mål, vilket har rot och stöd i det levande livet, har moraliskt styrkt och stärkt den strävan, varmed föreningen sökt förverkliga sina ideal.

I första hand bör tacksamhet härför riktas till landskapets egna myndigheter för de medel, vilka de med förtroende till föreningens goda vilja och kompetens åt densamme beviljat.

Ålands landsting har årligen för ornitologiska observationer vid Signilskär samt bevakning av fredningsområdena beviljat ett anslag, växlande emellan 6 och 8.000 Fmk, vilket gjort det möjligt för vår lilla folkgrupp att ställa sig i

ledet bland dem, som i den internationella forskningen på ett hedrande sätt bidra till flyttfågelproblemets lösning.

Ålands landskapsnämnd har årligen av från vederlagsmedel upptagna anslag till föreningens disposition ställt en summa växlande emellan 1500 och 5000 Fmk att användas för befrämjandet av föreningens syftemål. Ålands landskapsnämnd har genom att för landstinget föreslå anslag, vilka detta sedermera beviljat, visat föreningen stort förtroende, vilket allt med största tacksamhet erkännes.

Mariehamns stadsfullmäktige hava genom att bevilja anslag av växlande belopp givit en kraftig och tacksamt emottagen handräckning för uppehållet och utvidgandet av den på »Lilla Holmen» och i sundet anlagda och uppehållna fågeldammen. Staden har genom att kostnadsfritt på vardera sidan om Lilla Holms-sundet upplåta platser för fågelhus, kaffepaviljong, burar, m. m. visat föreningen förståelse. I detta sammanhang bör även stadens drätselstyrelse, konsul *Jacob Lundqvist* ihågkommas för den välvilliga inställning han haft till föreningen vid förmedlingen av de förmåner föreningen av staden fått emottaga.

Anslag av åländska kommuner. På grund av de härjningar som kråkan i synnerhet i landskapets skärgårdskommuner anställer på sjöfågelägg och ungar, vände sig föreningen i mars 1929 till samtliga kommunalfullmäktige på Åland med uppmaning att utbetala premier för dödade kråkor och kråkungar, samt inlevererade ägg. Föreningen uppmanade kommunalfullmäktige att för året 1929 anslå ett belopp stort 500—800 Fmk för ändamålet. Skulle kommunalfullmäktige själva finna det obekvämt att utanordna premierna, kunde summan som understöd tilldelas Ålands Fågelskydds Förening, som i sådant fall förbinder sig att förvalta understödet och utdela det som premier på tidigare angivet sätt. Följande kommuner hava följt uppmaningen, nämligen: *Sottunga, Finström, Mariehamn, Lumparland, Hammarland* samt *Eckerö*.

Tullstyrelsen.

I april 1929 ingick föreningens styrelse till *Tullstyrelsen* med anhållan om att denna benäget ville medelst cirkulärskrivelse till underordnade tjänstemän och betjante, vilka tjänstgöra i den åländska skärgården, uppmana nämnda personer 1:o att, såvitt hinder i deras tjänsteverksamhet däri-genom icke mötte, undvika att ofreda fåglarna i föreningens skyddsområden, särskilt under häckningstiden och 2:o att föröfrigt bistå föreningen i dess arbete för fågelskydd genom att vederbörande under sin tjänstgöring ville tillse att såväl bestämmelserna i Ålands jaktlag som även att av föreningen utfärdade påbud och kungörelser efterföljdes. Föreningen hade tillfredsställelsen erfarat att *Tullstyrelsen* i svarsskrivelse av den 3 maj samma år till fullo tillmötesgått denna begäran. Detta får föreningen med tack framföra.

I början av maj 1927 vände sig föreningens styrelse till lots- och fyrbetjeningen på Åland med anhållan om att de personer, vilka innefattas i ifrågavarande kårer och vilka på grund av sin tjänsteutövning mer än andra äro i tillfälle att iakttaga vad som försiggår i skärgården och vilka sedan gammalt visa sig hysa intresse för fågelskydd, godhetsfullt ville bistå föreningen i dess strävan, genom att hos föreningens styrelse eller hos vederbörande vakter anmäla om iakttagna överträdelser av föreningens offentliggjorda påbud.

Sjöbevakningsväsendet.

I april 1933 ingick föreningen med en skrivelse till chefen för *sjöbevakningsväsendet*, kommandörkapten Miettinen (Helsingfors) med en vördsam framställning att staben ville uppmana underordnade tjänstemän och betjänte att så vitt möjligt vid tjänstgöringen undvika att oro och ofreda fåglarna.

På grund av denna skrivelse utfärdade staben en till chefen för A:distriktet (Ålands) ställd kungörelse, i vilken bemålde chef uppmanas:

att inköpa Ålands jaktlag, samt tillställa densamma samtliga bevakningsfartygs och fasta stationers befälhavare och föreståndare inom distriktet, ett exemplar;

att noggrant taga del av lagens innehåll samt under tjänsteutövning tilllämpa och följa dess föreskrifter;

att en var inom sitt distrikt skall övervaka att lagen av allmänheten respekteras; samt,

att vid förekommande fall överträdelser mot densamma skall beivras; ävensom,

att ett exemplar av denna kungörelse till kännedom och efterrättelse bör envar vederbörande tillställas.

I kungörelsen framhålles ytterligare att ur SBV:s synpunkt vore det rekommenderande:

att SBV:s män i A-(Ålands) distriktet verkligen skulle göra sitt bästa i och för övervakandet av ifrågavarande lag och kungörelse;

att framförallt själva iakttaga dess bestämmelser;

att själva helst undvika att idka jakt och fiske åtminstone i närheten av fridlysta områden, eller på enskilda sådana, så

att klagomål icke kunna framställas mot SBV:s egna funktionärer.

Ytterligare föreskrives i kungörelsen att sådana fall som SBV:s funktionärer beivrat enligt denna kungörelse, alltid skall inrapporteras till Å. F. S. förenings ordförande, kapten Holmqvist i Mariehamn, på det han personligen blir i tillfälle övertyga sig om att SBV:et bemödar sig om fågelskydd och försöker beivra brott emot jakt- och skyddslagars föreskrifter samt att samarbete med kapten Holmqvist förty vore önskligt. Kungörelsen är undertecknad av SBV:s

bitr. chef, kaptenlöjtnant Antti¹ V. Pohjanheim o. Kontrasignerat av O. J. Josefsson. Chef för undersökningsavdelningen.

Sjöbevakningsväsendet har genom denna sin inställning förvärvat sig föreningsens obetingade tacksamhet och erkänsla, ty genom sin officiella ställning utgör det ett organ, varigenom fågelskyddet kan övervakas och brott emot jakt- och skyddslagar effektivt kunna beivras.

Societas pro Fauna et Flora Fennica.

Men även utanför landskapets gränser har föreningen vetat att förskaffa sig mäktiga gynnare och vänner, vilka varit densamme till stor hjälp och stöd samt i hem- och utlandet burit vittnesbörd om dess medverkan i det internationella arbetet för fågelforskning och fågelskydd. Under hela sin tillvaro har föreningen, såsom redan nämnts, varit i samarbete med det vetenskapliga samfundet *Societas pro Fauna et Flora Fennica* i Helsingfors medelst de ornitologiska observationer, som genom föreningens åtgärd anordnats å Signilskärs ögrupp. Genom samfundets förmedling har det material, som här ihopbragts, blivit tillgängligt för forskningen så att det vetenskapligt kan bearbetas.

Å styrelsens för samfundets vägnar har i tvenne utlåtanden, det ena av den 28/9 1935, undertecknat av docenten Pontus Palmgren, det andra av den 1/1 1936, undertecknat av professor K. A. Levander och docent Pontus Palmgren, till föreningen framförts samfundets erkänsla för det stora vetenskapliga värde de gjorda observationerna på Signilskär representera. Intygen tillerkänna den metod och noggrannhet, varmed dessa utförts, de bästa vitsord. Det vetenskapliga intresse, vilket utgör drivfjädern för arbetet, får ett varmt lovord.

Genom sin ordförande, professor A. Palmgren anholder samfundet i april 1936 om föreningens tillstånd att få bearbeta och sedermera publicera det observationsmaterial angående fågelflyttningar och ringmärkningar på Signilskär, som Ålands Fågelskyddsförening under årens lopp insänt till Societas pro Fauna et Flora Fennica. Styrelsen gav med största tacksamhet detta bifall, dock under förutsättning, att, då dessa observationer blivit gjorda med tillhjälp av penningbidrag från landskapet Åland, publikationen skulle ske även på svenska.

Ytterligare får föreningen ännu framhålla, att samfundet tillhandagått med blanketter, enligt vilka observationerna antecknats, vilket för detta arbete varit av allra största värde.

I januari 1937 beviljade samfundet, efter av styrelsen för Ålands fågelskyddsförening gjord framställning, som bidrag till inköp av f. d. lotsen E. Ekvalls stuga och uthusbyggnad å Signilskär, ett tillskottsanslag under villkor att Societas finge rätt att disponera lokalen i den grad styrelsen för Ålands

Fågelskyddsförening finner skäl. Föreningen emottog med tacksamhet gåvan och godkände villkoren.

Även universitetets Zoologiska Museum, med vilket föreningen under sin tillvaro stått i intim beröring, är förtjänt av tacksam ihågkomst. Museet ansvarar för Finlands insats i den internationella, experimentella flyttfågelforskningen. Museet har vid anskaffandet av lämpliga observatörer till Signilskärs ornitologiska station med hjälpande hand stått föreningen bi samt till dess arkiv sänt sina publikationer.

Donationer av enskilda och firmor samt affärsföretag.

Föreningen har under sin tioåriga tillvaro vunnit understöd och förtroende icke allenast av myndigheter samt vetenskapliga föreningar och samfund, utan får föreningen med tacksamhet framhålla, att även enskilda personer samt affärsföretag visat sig uppbära fågelskyddstanken och genom donationer givit densamma ett kraftigt och välbehövligt stöd.

Penningdonationer hava emottagits av:

Ålands Bank A/B under olika år, Union Banken A/B, Helsingfors Bank A/B, Nordiska Förenings Banken A/B under olika år, Andelslagens i Finland Centrallag, Svenska Amerika linjen, konsul Hans v. Rettig, hotelldirektör G. Rasmussen under olika år, Societetshus A/B, Mariehamn under olika år, häradshövding Carl Olovsson, Helsingfors, Stockmanns A/B Helsingfors, föreningen Pro Mariehamn, Ungkarls klubben, Mariehamn under olika år, genom utsända teckningslistor, Sveriges Jaktvårds Föreningars Sekreterare genom ryttmästar A. Lundberg, genom Fågeldammens sparbössa.

Donerad litteratur.

Ornitologisk litteratur av fil. dr I. Hortling, fil. dr Alvar Palmgren samt Zoologiska museet i Helsingfors.

Donerade fåglar.

För Lilla Holmen: Kapt. C. Holmqvist, herr J. Lindholm, Sottunga, herr Fritz Remler, Kajana, herr Carl Carlsson, Möckelö, affärsman Runo Rotz, Mariehamn, byggmästare Emil Söderlund, Mariehamn.

Donerade inventarier och tillbehör.

Artist Snellman, en båt, instrument m. m. för stationen, Vaddaffären Åbo (A. Grönberg), ingenjör Th. Höijer port till Lilla Holmen, räntmästar Eino Runsten en båt till Signilskär. Societas pro Fauna et Flora Fennica, fångstfällor och utensilier för Signilskär.

Jordbrukare på Åland.

Ett parti havra för fåglarna.

Medvetandet om att donatorerna genom sina gåvor bidragit till att trygga och befordra det åländska fågellivet, vilket utgör det dyrbaraste, levande smycket i hembygdens natur, blir den belöning de härför kunna påräkna, förutom det tack fågelvännerna bringa dem för att de ihågkommit ett strävande som går ut på att få till stånd ett värn för de värnlösa.

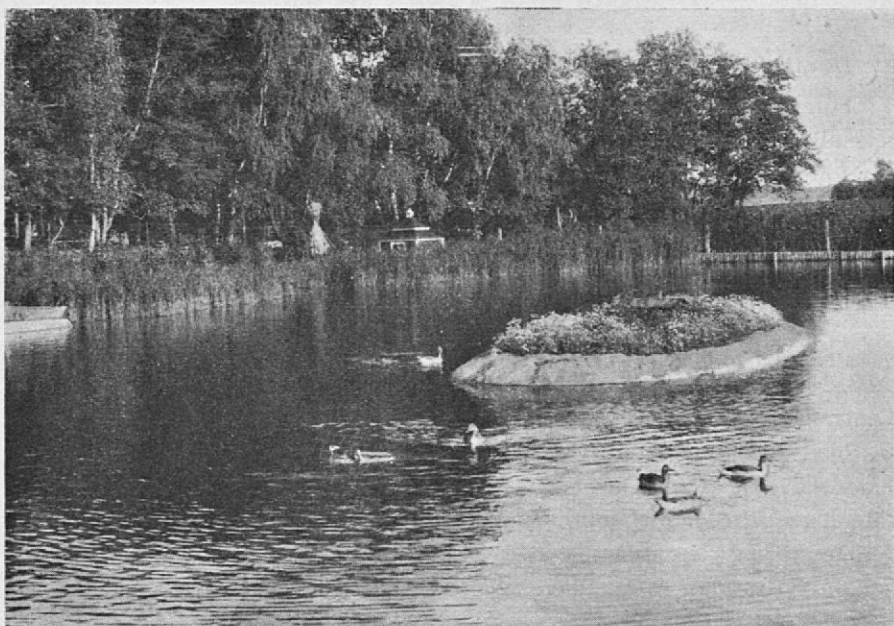

Foto C. Holmqvist

Föreningens fågeldamm i Mariehamn där Grågässen häcka på den konstgjorda holmen.

En kedja av sammanslutningar arbetar jorden runt för fågelskydd och fågelforskning. I denna kedja utgör Ålands Fågelskydds Förening en länk, varför även vi här i vår undanskymda vrå kunna draga vårt strå till den stack detta arbete representerar.

Föreningens fågeldamm jämte hus och hägnader för sim- och landfåglar.

I april 1929 inlämnade styrelsen till stadsfullmäktige i Mariehamn en anhållan om att staden skulle till inhägnader för sim- och landfåglar upplåta ett c:a 7000 kv.m stort vatten- och strandområde i sundet emellan »Lilla Holmen» och stadsplanen. Förslaget åtföljdes av ritningar och kostnadsförslag för områdets inhägnande till en dammanläggning för svanar och andfåglar, vilka

föreningen hade för avsikt att på sin bekostnad anskaffa, vårda och underhålla. Föreningen motiverade sin anhållan med att allmänheten genom att så att säga komma i personlig beröring med fåglarna och deras liv i vida kretsar skulle få intresse för fågelskydd samt kärlek till fågelvärlden, ävensom att, där sådant redan förefanns, detta skulle ökas och fördjupas. Dessutom skulle anläggningen i biologiskt och estetiskt avseende bliva en attraktion både för ortsbor och turister. Föreningen anhöll tillika om ett anslag enligt det bilagda kostnadsförslaget.

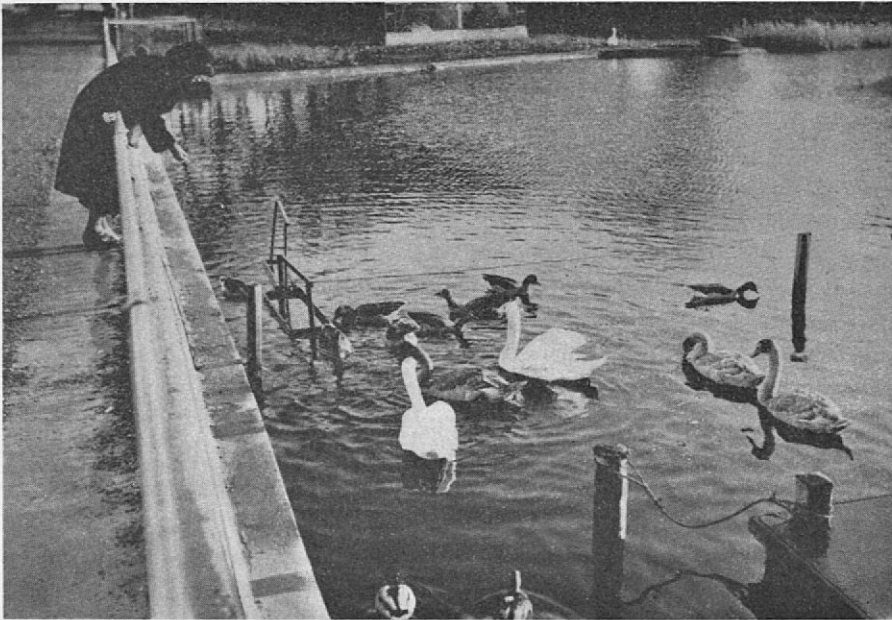

Foto Jäderholm

Vänliga människor mata fåglarna från bron.

Skrivelsens resultat blev att stadsfullmäktige enligt brev av den 7 januari 1930 beviljade föreningen ett engångsanslag av Fmk 9000 med villkor att föreningen själv anlägger dammen med allt vad därtill hör, samt för framtiden underhåller densamma. Sedan dessa medel beviljats, vidtog arbetet omedelbart med dammens och hägnadernas iordningställande och inredning. Under årens lopp har anläggningen i mån av föreningens tillgångar och krafter utvidgats och förkovrats. Genom den bro, som leder till Lilla Holmen, samt stängselnät är norra delen av sundet avspärrat samt likaså den södra sidan genom stängselnät. På östra och västra sidan kunna stängselnäten löpa på fast mark. Norra delen av stranden på Lilla Holmen har genom muddar, tagen från dammen samt fyllning, som för ändamålet dit transporterats, blivit på-

fylld och insådd med gräs till föda åt fåglarna. Till stöd för det sålunda påfyllda området har en cementbetong vall gjutits utåt sundet.

Platsens läge är synnerligen förmånligt för sitt ändamål, ty längs västra stranden sträcker sig en tät och frodig vass ut mot sundet, den östra åter utgöres av sidländ äng. Då vattenvariationer inträffa i sjövattnet, uppstå strömsättningar i sundet, varigenom vattnet i detsamma förnyas. Detta är en stor förmån, som härigenom beredes anläggningen, ty mångenstädes, där sådana dammar anlagts, förblir vattnet stillastående och osunt.

Ett modernt och tidsenligt svanhus har byggts på pontoner samt ett rymligt fågelhus med inmurade vattenbassänger uppförts på västra stranden av sundet. Tvenne små holmar hava medelst pålar, cement och fyllningsjord skapats i dammen. På de små holmarna har ett miniatyrhus i åländsk stil uppställts till värpplats för fåglarna. På Lilla Holmen hava längs stranden miniatyrstugor placerats till fågelreden. Dammen inrymmer knölsvanar, vilka årligen här häcka, sångsvanar, grågäss, som även de häckat, myskänder, ankor och gräsänder. Dessa fåglar höra så att säga till dammens bofasta innebyggare, men dessutom får den emottaga en massa gäster, bland dem gräsänder, vilka mot höstarna talrikt hit infinna sig, och glömma sig kvar vid de dukade borden tills vintern på allvar infinner sig. På sommaren ses tärnor, skrattnåsar och andra måsfåglar spekulera på den i dammen rikligt förekommande småfisken. Fåglar, vilka uppträda som verkliga snyltgäster, äro stadens duvor, ty dagen lång fylla skaror av dem sina krävor vid mattrågen; sedan de vilat en stund återkomma de. Den gästfrihet de sistnämnda sålunda påtrugat sig, blir föreningen nog så dyrbar.

Men dammens simfåglar äro icke det enda av fågelvärdens liv föreningen på Lilla Holmen låter allmänheten få en inblick i, ty vid stranden äro med stängselnät omhändertagna rymliga hemvist för landfåglar, inrättade i biologisk överensstämmelse med deras naturliga liv. Här bo fasaner, dvärghöns, bofinnar, sidensvansar, domherrar, grönsiskor, bergfinkar, snösparvar, sång- och koltrastar, australiska undulatpapegojor samt påfåglar. Deras trivsel har efter allt att döma varit fullt tillfredsställande.

Här må anmärkas, att en stor del av dessa fåglar äro sådana, som sårade hämtats till föreningens ordförande och av honom vårdats och omplåstrats till hälsa.

För att i någon mån underlätta anläggningens ekonomi, vilken är fristående från annan föreningens verksamhet, samt att bereda besökare den största möjliga trevnad, anhöll föreningens styrelse hos stadsfullmäktige år 1935 om tillstånd att å Lilla Holmen få uppföra en paviljong för servering av te, kaffe, tobak m. m. Denna anhållan blev välvilligt beviljad. I augusti samma år hade föreningen en vacker paviljong färdig, att emottaga gäster, uppförd enligt ritning av föreningens ordförande. Vad man av företaget hoppades och

åsyftat, har även i verkligheten besannat sig, nämligen att byggnaden har en av behovet uppgift att fylla.

Förhoppningarna om att väcka till liv hos den stora allmänheten intresse för fåglar och deras livsföringar, som föreningen med sina anläggningar å Lilla Holmen åsyftat, har dess bättre besannat sig i en omfattning, som föreningen knappast vågat hysa. Mången, som då var en principiell motståndare till tanken, är nu ivrig beundrare av anläggningen, erkännande misstaget av sin tidigare uppfattning. Man ser stadens innevånare, ofta med barn och »blomma»,

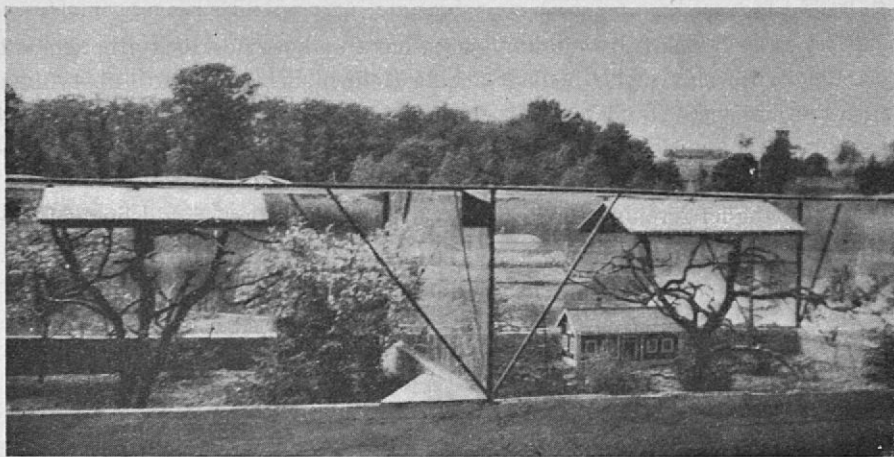

Foto C. Holmqvist

2 avdelningar för höns och småfågel invid fågeldammen

vandra ut till fåglarna för att mata dem med medförda godbitar. För stadens talrika sommargäster samt turister, vilka besöka Åland, ha fåglarna även blivit den attraktion man påräknat. Fåglarna, föreningens paviljong samt den vackra naturen i lycklig förening äro de faktorer, vilka draga intresset till Lilla Holmen.

En betagande anblick är det att betrakta de snövita svanarna, de vackra vildgässen, änderna, ankorna m. fl., där de fritt röra sig i sin naturliga omgivning. Då honorna som stolta mödrar paradera med sina ungar, är även det en älsklig syn. Särskilt må vildgässen här framhållas, ty dessa vackra, kloka och graciösa fåglar äro lika tilldragande antingen de röra sig på vatten eller land eller flyga fram i lufthavet. Dammen hyste våren 1936 3 st. av dessa fåglar, 2:nne hannar och en hona. Honan valde sig en av hannarne till make och anlade på den ena av de konstgjorda holmarna sitt rede. Här lade hon 5 ägg, av vilka i sinom tid lika många ungar framkläcktes. Dessa trivdes och frodades utmärkt, så att de redan i augusti månad voro flygga. Med de gamla fåg-

larna såsom ledare gjordes nu allt längre och längre utflykter, men med ständig återkomst till sin kära födelseplats. Gåsflocken består nu av 8 fullvuxna gäss. När dessa i det för dem karakteristiska fylket i susande flykt komma hem till sin damm, eller lyfta därifrån, är det en tjugande syn som får fågelälskare att känna varmt. Då vildgässens flyttande skaror kacklande flögo fram över bygderna kände dammens vildgäss generationers intuitiva, manande stämma till uppbrott för resa till sydligare länder. De lyftade vingarna och voro några dagar borta, men så återkommo de. Den bekymmerlösa tillvaron i fågeldammen fick vid valet företräde framom ansträngningar och faror under flyttningstågen.

Såsom av denna framställning synes, hava de kostnader och arbeten, som föreningen för sina fåglar nedlagt å Lilla Holmen, ingalunda varit obetydliga, men den har medvetandet om att dess syftemål genom anläggningen kraftigt befordrats. Lilla Holmens fåglar hava i den allmänna uppfattningen inplantats såsom en symbol för ett arbete, ägnat fåglarnas väl.

Därför håller föreningen det som en hederssak att dess skyddslingar framvisas i kondition, som icke verkar till att hysa medömkan, men ter sig sådan, vari de i den fria naturen uppträda.

Till Ålands Fågelskyddsförenings 10-årsdag.

Ålands fågelskyddsförening har under sin tioåriga verksamhet utfört ett gott arbete. Den som känner och känt skärgården kring Mariehamn har med glädje funnit huru fågelstammen med åren ökat. Där råder liv över vattnen. Föreningen har väckt intresse för fågelvärlden och därmed naturen över huvud, ett intresse som varit alltför ringa på Ålands öar.

Men föreningen har syftat längre och vidare. Den har under ett flertal år, höst som vår, organiserat och lett vetenskapliga observationer över flyttfågelstrecken över Signilskär och den har under detta år vidtagit framsynta åtgärder att säkerställa arbetet även för framtiden.

Såsom observationsort erbjuder Signilskär stora företräden och det material som genom föreningens omsorg samlats är vetenskapligt av högt värde. Föreningen har för dess vetenskapliga bearbetande och utnyttjande sökt kontakt med landets äldsta vetenskapliga samfund, Societas pro Fauna et Flora Fennica. Detta samarbete kommer helt säkert att giva goda frukter för det internationella arbetet för utforskandet av flyttfåglarnas vägar och flyttfågelproblemet, ett arbete för vilket vår landsman J. A. Palmén var en banbrytare och föregångsman, ett problem, vilket Runeberg skänkt sitt intresse. Detta arbete överspannar nu med ett flertal observationsstationer vida delar av jorden. Det lärer Ålands folk till heder att vara med i arbetet.

Finlands biologiska forskning har skäl att med tillfredsställelse och aktning annotera, att Ålands fågelskyddsförening nu tillryggalagt sitt första decennium. Må dess verksamhet bli lång och växa med åren.

Helsingfors den 10. februari 1937.

Alvar Palmgren

Ordförande i Societas pro Fauna
et Flora Fennica.

En hälsning från Sverige.

AV ARVID LUNDBERGH

När Ålands Fågelskyddsförening nu går att fira minnet av sin tioåriga tillvaro, kan den förvisso blicka tillbaka på en rik och gagnande verksamhet. För mig, som under några korta men oförgätliga dagar haft förmånen att å ort och ställe följa dess arbete under skiftande förhållanden är det lika hedrande som kärt att få tillfälle blanda min stämma med den hyllningskör, som från hela den åländska skärgården säkerligen kommer att brusa mot Fågelskyddsföreningen och dess ledande män. Att härvid även en röst från gamla Sverige får göra sig hörd, må vara ett tecken på det goda förhållande och den innerliga känsla av samhörighet, som alltid varit rådande bland svenskarna å ömse sidor Ålands hav.

När nu Fågelskyddsföreningens energiske ordförande, kapten Carl Holmqvist, bett mig att med några ord redogöra för min uppfattning om föreningens verksamhet, är det mig en glädje att tillmötesgå hans önskan; dock under fullt medvetande om det beklagliga sakförhållande, att den hand som för pennan är en amatörs, ej en vetenskapsmans.

Ty så vitt jag kunde finna, arbetar Ålands Fågelskyddsförening på två fronter, en vetenskaplig och en naturskyddande. Tyngdpunkten för det vetenskapliga arbetet är, som alla veta, förlagd till ringmärkningsstationen på Signilskär. Vad här under årens lopp uträttats för vidgad kännedom om flyttfåglarnas vanor och vägar i synnerhet samt om fågellivet i allmänhet undandraget sig mitt exakta bedömande. Men så mycket förstår jag, att föreningen, enkannerligen dess nitiska och skickliga observatörer, här nedlagt ett arbete av utomordentlig betydelse och av internationella mått. Mig veterligt finns i hela Europa endast ytterligare två dylika ornitologiska stationer, en på Helgoland och en vid Rossitten i Ostpreussen. Även om dessa båda senare tack vare väldiga resurser bedriva sin verksamhet i större skala och med nästan obegränsad tillgång till högt kvalificerad personal, måste man likväl fastslå, att Ålands Fågelskyddsförening beträffande organiserad fågelforskning helt enkelt utfört en *kulturbragd* utan motstycke i de övriga nordiska länderna. Man måste skänka det lilla Åland sin allra djupaste beundran för det sätt, varpå det med ringa medel men desto större fond av uppopfrande, osjälvisk idealism

tjänar vetenskapen och därmed mänskligheten. Och den, som personligen haft tillfälle se under vilka otroligt svåra och primitiva förhållanden arbetet f. n. bedrives, han måste känna ändå större beundran för såväl de män, vilka bära dagens tunga — observatörerna — som för den organisation, som står stödjande bakom. Hatten av för dem båda!

Inför dessa fakta kommer måhända den naturskyddande verksamheten något i bakgrunden men är för den skull icke mindre viktig. Åtminstone inte

Foto J. Snellman

Fjälluggla efter 7 dagars vistelse i människors vård på Signilskär. Fotografiet taget dagen innan fågeln fortsatte färden som ringmärkt upp till Lapplands fjäll.

enligt min uppfattning. I dessa tider, när villebrådet minskar i nästan samma mån som jägarnes skara ökar, blir det en nödvändighet att fästa människornas uppmärksamhet på att djurlivet behöver skydd. Ja, till och med vård. I annat fall föreligger risken, att vår fauna en vacker dag står inför en katastrof. Särskilt sjöfågeln är ett lättfångat byte för samvetslösa jägare. Och vad vore våra vackra skärgårdar utan det liv, som tillföres dem av deras bevingade invånare? Ett dött rike. En natur utan själ.

Personligen är jag av den åsikten, att människan har rättighet att *med måtta* beskatta villebrådsstammen. Även sjöfågeln. Men visar det sig, att enskilda individer icke *kunna* hålla måttan, ja, då måste de ansvarskännande krafterna ingripa. Två vägar stå till buds: förbud eller upplysning. Förvisso är den sistnämnda den effektivaste. Men det tar en otroligt lång tid innan upplysningsarbetet bär frukt. Man får därför i regel tillgripa dem båda. Lag och evangelium måste — åtminstone t. v. — komplettera varandra.

Det är också säkerligen känslan av det riktiga i denna uppfattning, som kommit Ålands Fågelskyddsförening att arrendera ett flertal holmar och skär och förvandla dem till fågelskyddsområden. Dessa skyddsområden fylla en dubbel uppgift; dels bilda de fredade viltcentraler, från vilka årligen tusentals fåglar sprida sig till angränsande skärgårdsområden, dels utgöra de den yppersta propaganda för naturskydd och viltvård. Här bli människorna i tillfälle att med egna ögon se hur djurlivet frodas och tillväxer under kulturens hägn. Här blir man medveten om vilka skönhetsvärden landets fauna representerar. Här kan man, sedan djurens fruktan för människan utbytt mot förtroende, få studera fåglarna i deras naturliga miljö. Och slutligen lär man sig här att umgås med djuren på ett sätt, som knappast är möjligt, om den ena parten uppträder med bössa i handen.

Samma mission har den vackra fågeldammen i Mariehamn — också den ett verk av fågelskyddsföreningen — att fylla. Ju oftare människan har tillfälle att på nära håll betrakta djuren, desto mer förtages lusten att döda dem. Ett fågelskyddsområde eller en fågeldamm bedriver enbart genom sin existens en icke föraktlig upplysningsverksamhet i naturskyddets tjänst.

Heder åt de män och kvinnor, som i dessa materialistiska tider offra sina krafter för ett ideellt mål. Målet att åt våra efterkommande bevara en del av fosterlandets natur och djurliv i orubbat skick och att samtidigt rikta vetenskapen. Må de icke förtrötas i sitt arbete. Må de lyckas. Många välgångsönskningar följa dem och Ålands Fågelskyddsförening, när den nu med heder lägger sitt första decennium bakom sig.

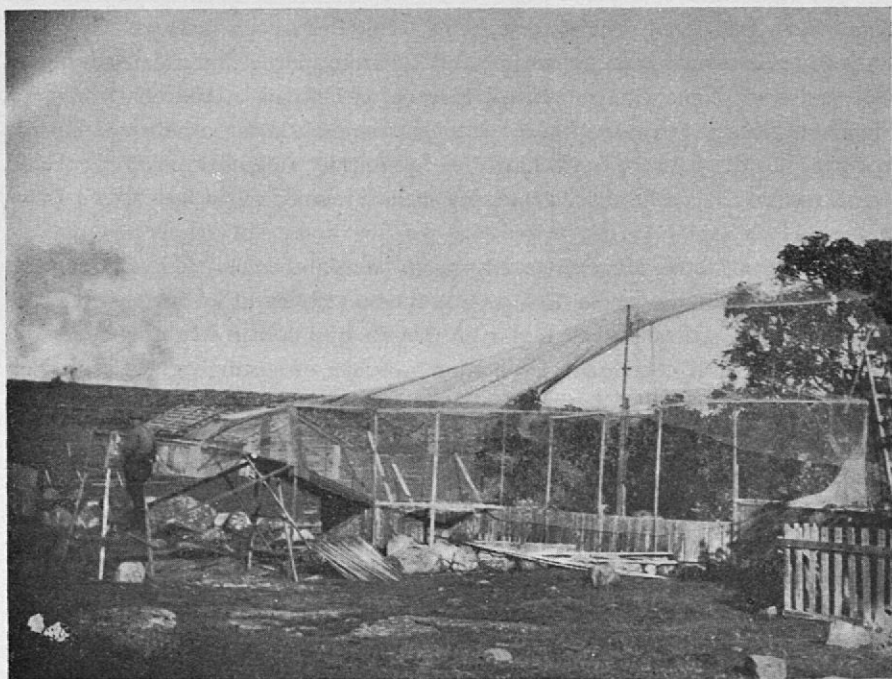

Foto A. Lundbergh

Pångstfällan vittjas å Signilskår observationsstation.

Om Signilskårs betydelse som fågelringmärkningsstation.

AV ILMARI VÄLIKANGAS

Ålands Fågelskyddsförening har godhetsfullt erbjudit undertecknad tillfälle, att såsom representant för Universitetets zoologiska museum i Helsingfors, i Föreningens festpublikation få redogöra för observationsstationens å Signilskår betydelse i den experimentella flyttfågelforskningens tjänst. Det är mig en stor glädje, att kunna hörsamma Föreningens inbjudan. Samtidigt ber jag att å Zoologiska museets vägnar få framföra till Föreningen en värdsam lyckönskan i anledning av dess 10-års jubileum samt uttala ett varmt tack för resultatrikt och gott samarbete under hela den nämnda tidsperioden.

Åland har alltsedan flyttfågelforskning med tillhjälp av ringmärkning startades i Finland, intagit en hedersplats bland landets landskap med avseende å nämnda forskningsgren. Sålunda utfördes år 1913, då ringmärkningen under vår berömda flyttfågelforskares, professor J. A. PALMÉNS ledning på allvar vidtog, nästan hälften av hela landets ringmärkningar på Åland, nämligen av artisten J. SNELLMAN, sedermera Föreningens observatör på

Signilskär. Och även senare, då arbetet, efter det av världskriget och prof. PALMÉNS död förorsakade avbrottet, år 1924 ånyo vidtog, nu under ledning av Universitetets Zoologiska museum i Helsingfors, har på Åland och främst på Signilskärs observationsstation ett intensivt ringmärkningsarbete nästan alla år fortgått. Ett vackert bevis härför är att antalet ringmärkningar på Åland utgör nästan 10 % av totalantalet för hela Finland, vilket nu (1936) överstiger 75.000.

Över resultaten av fågelringmärkningen på Åland under tidsperioden 1913—27 har landshövdingen dr L. W. FAGERLUND publicerat en intressant redogörelse, »Ringmärkningar av fåglar på Åland» (publicerad i tidningen »Åland 1928, N:o 25, och utkommen även som broschyr, ursprungligen ett föredrag på Ålands Fågelskyddsförenings första årsmöte, d. 7 mars 1928). Jag skall därför ej gå närmare in på dessa resultat, men dock nämna några vinningar från denna första arbetsperiod. I samband med dem behandlas lämpligast även sådana under senare år på Åland utförda ringmärkningar, vilka gällt fågelungar i boet, ett arbete som ju för det mesta skett utanför stationen på Signilskär i trängre bemärkelse. Därefter skall jag något närmare redogöra för resultaten av ringmärkningsarbetet på observationsstationen å Signilskär.

Genom ringmärkning av olika arters ungar på Åland har bl. a. klargjorts, att de åländska k r å k o r n a, i fall de överhuvudtaget flytta bort till vintern, vandra över Sverige, i några fall ända till Holland och Belgien. S t a r a r från Åland ha påträffats i Sverige, Danmark och Tyskland, en b j ö r k t r a s t och en s k ä r p i p l ä r k a (*Anthus spinoletta littoralis*) i Frankrike. Vidare har genom åländsk ringmärkning påvisats, att h a v s ö r n e n strövar längs svenska kusten eller över fastlandet åt sydväst, men även kan taga kosan tvärs över Europa åt sydost (en i Eckerö d. 1 juli 1930 av J. SNELLMAN märkt fågel blev skadskjuten d. 25 januari 1931 i Bulgarien, i Balkanbergen). Resultaten av ringmärkningen av havsörn på Åland äro överhuvudtaget de viktigaste beträffande denna art som hittills ernåtts i hela Europa. De visa även, huru väl denna ståtliga fågel numera är i behov av skydd, för att ej helt och hållet utrotas. Av 12 på Åland ringmärkta exemplar ha nämligen ej mindre än 4, alltså tredjedelen, återrapporterats som skjutna. Även vår kännedom om andra rovfåglars flyttning har vidgats tack vare märkning av boungar på Åland. Sålunda ha t r e o r m v r å k a r anträffats i Belgien resp. Frankrike, en s p a r v h ö k i Danmark, en d v ä r g f a l k (*Falco columbarius aesalon*) och likaså en p i l g r i m s f a l k (*F. peregrinus*) i Sverige.

Speciellt talrika ha fynden av måsfåglar varit. Genom dem har det bl. a. framgått, att de åländska f i s k m å s a r n a i alldeles övervägande grad draga åt sydväst över Sverige, närmast över det mellansvenska sjörika låglandet till svenska västkusten och angränsande delar av Norges kust samt till de danska sunden; delvis ha åländska fiskmåsar nått ända till den holländska, belgiska

och franska Nordsjökusten samt Englands ostkust. De åländska sillmåsarna ha delvis hållit sig inom Östersjön, men genom återfynd av åländska ringmärkta fåglar ådagalades för första gången, att sillmåsen från våra kuster även kan vandra åt sydost över den europeiska kontinenten, ända till Afrika (åländska sillmåsar anträffade i Polen och Ryssland samt i Egypten). Senare återfynd av sillmåsar från olika delar av Finland (och Sverige) visa, att färden kan utsträckas ända till det »mörkaste» Afrika (Uganda, Kongo). — Flere fynd av på Åland, främst vid Signilskär, ringmärkta havstrutar och gråstrutar föreligga även och visa, att dessa arter främst söka sig till de danska farvattnen eller om vintern hålla till inom den egentliga Östersjön.

Av övriga resultat må ännu nämnas, att åländska ejdrar rapporterats från svenska Östersjökusten ända ned till Blekinge, samt att en bergand (*Nyroca marila*) rapporterats från Dalmatien och en vigg från Irland. Vidare har ett antal grisslor anträffats på olika ställen vid svenska kusten, ända från Gävle i norr till de danska sunden i söder.

Jag övergår nu till den form av ringmärkningsarbete, som speciellt praktiserats på observationsstationen å Signilskär, nämligen ringmärkning av rastande flyttfåglar, som fångas i särskilt konstruerade fångstanordningar. Den vanligaste formen av ringmärkning gäller ju ungar i boet, och har naturligtvis den fördelen, att den märkta fågelns hemort är bekant och dess levnad »bokförd» ända från början. Märkningen av boungar är sålunda utan tvivel den teoretiskt bästa metoden, då det gäller att klarlägga så många sidor som möjligt av fåglarnas flyttning och deras liv i övrigt (t. ex. återkomsten till hemorten, ålder och därmed sammanhängande dräktförändringar o. s. v.). Då det är fråga om fåglar, som icke häcka i kolonier och vilkas bon ej äro lätt funna, är det emellertid ofta svårt att på detta sätt få ihop ett tillräckligt stort material för att resultat skola ernås, trots att även hos oss tiotal intresserade frivilliga medarbetare årligen offrat tid och arbete för saken och trots att redan 10—12.000 fåglar om året ringmärkas i Finland. Återfyndsprocenten är nämligen ytterst olika för olika fåglar. Av många rovfåglar återrapporteras ända till 15—25 %, av småfåglar åter endast en halv eller kanske en tiondedels %. Speciellt småfåglar måste sålunda ringmärkas i mycket stora mängder, för att resultat skola ernås. Därtill kommer, att av de späda ungarna en ganska stor del omkommer förrän de uppnått flyttningens ålder, varför stora massor ringar gå förlorade. Speciellt i Amerika har man därför övergått till att i stor skala ringmärka fullvuxna fåglar av de mest olika arter, både småfåglar och större arter, t. ex. andfåglar, som genom olika slags sinnrika anordningar fångas i tusental och efter ringmärkningen åter frigges. I Europa har denna metod tillämpats speciellt på Helgoland och även i Rossitten på Kurische Nehrung samt i England. I Skandinavien och Finland var metoden

däremot icke i bruk, då artisten J. SNELLMAN sommaren 1928 som observatör på Ålands Fågelskyddsförenings observationsstation Signilskär konstruerade och uppsatte fällor för fångande av rastande flyttfåglar i och för ringmärkning. Sedermera har huvudparten av det på Åland utförda ringmärkningsarbetet skett å Signilskär, verkställt av Föreningens observatörer, främst artisten J. SNELLMAN, samt av de olika personer, som senare kortare eller längre tid där arbetat i Föreningens tjänst. Främst ha olika slags flyttande småfåglar blivit ringmärkta, men även ugglor, falkar, hökar och andra större fåglar ha fångats i fällorna, ofta tydligen stadda på jakt efter småfåglar. Då ju endast en mycket ringa del av småfågeln blir återrapporterad, och då sådana fåglar utgjort den stora majoriteten av de i fällorna fångade exemplaren, är det klart att återfyndsprocenten varit rätt låg för ringmärkningarna på Signilskär. Men den har dock varit mycket högre än det procenttal som gäller för motsvarande arter, ringmärkta i boet. Och för många småfåglar ha vi erhållit de första exakta uppgifterna om deras flyttningsväg just tack vare ringmärkningen på Signilskär. Ringmärkningsresultaten ha naturligtvis i hög grad kompletterats av de direkta iakttagelserna på stationen, men dessa kunna självfallet endast klargöra flyttningsens huvudriktning i den närmaste omgivningen; däremot äro dessa direkta iakttagelser ovärderliga för studiet av många andra sidor av flyttningsproblemet; jag hänvisar i detta hänseende till dr P. PALMGRENS uppsats i denna publikation.

Jag skall nedan meddela några exempel på resultaten av den på Signilskär utförda ringmärkningen av fåglar, som infångats som fullvuxna, för det mesta under höstflyttningen. — Bland småfågeln intager rödhaken (*Erithacus rubecula*) en särställning, ity att icke mindre än 8 återfynd föreligga. Av dessa äro ett från Schweiz (aprilfynd, fågeln väl på hemväg) och ett från Belgien; de övriga falla inom ett område, som omfattar Italien (2 fynd), sydvästra Frankrike (2 fynd), Sydspanien (1 fynd) samt Algeriet (1 fynd). Alla ha ringmärkts i september eller oktober, och alla återfynd äro från oktober eller november samma år, utom fyndet i Algeriet, som härstammar från 15 september påföljande höst. Flyttningsområdet utbreder sig sålunda solfjäderformigt åt sydväst. Utom dessa 8 ha endast 2 i Finland ringmärkta rödhakar blivit anträffade, bägge i Frankrike.

Vi ha sedan en hel mängd småfåglar, av vilka visserligen endast ett eller ett par återfynd föreligga, men dessa Signilskärresultat äro samtidigt *de enda för hela Finland* och sålunda av betydande intresse. Dessa arter äro grönsiskan (*Carduelis spinus*), av vilken ett exemplar anträffades i Sachsen i mars 1933, bergfinken (*Fringilla montifringilla*), 2 fynd i Belgien, sävsparven (*Emberiza schoeniclus*), anträffad i norra Italien, lövsångaren (*Phylloscopus trochilus*), ett återfynd i Damiette, Egypten i slutet av oktober 1936 (märkt på Signilskär i slutet av augusti samma år), törnsångaren (*Sylvia communis*),

ett återfynd i Wielka Wies, på den polska Östersjö-kusten i slutet av oktober, samt ett inhemskt fynd, en *törnskata* (*Lanius collurio*), som blev ringmärkt på Signilskär i slutet av augusti 1930 och efter 5 år (1935) anträffades i Tyrvis, alltså i västra Finland, vilken trakt antagligen var fågelns hemort.

Av dessa fall är återfyndet av *lövsångaren* i Egypten av speciellt stort intresse. Från hela Europa föreligga nämligen tillsvidare (1936) endast 4 återfynd av denna art, som belysa flyttningen: 2 sydsvenska exemplar hade vandrat åt sydväst (de ostfriesiska öarna, Frankrike), en dansk fågel till norra Italien och en i Skottland ringmärkt till Spanien. Signilskärsfågeln med sin sydostliga flyttning är sålunda tillsvidare enastående. Även av *sävsparven* föreligga endast 5 tidigare fynd från flyttningstiden (en svensk fågel anträffad i Venedig, en dansk i Frankrike, 3 tyska exemplar i Belgien och Frankrike). Signilskärsfågeln är sålunda den andra i Italien anträffade. Också fyndet av *törnsångaren* är av allmänare intresse trots att flyttningen ännu var i sin början. Utom närfynd synes det nämligen föreligga endast 2 tidigare återfynd, som direkt belysa flyttningen. Av två engelska fåglar har nämligen den ena anträffats i Frankrike, den andra i Portugal.

Bland övriga återfynd av höstflyttare från Signilskär må nämnas en *bofink*, rapporterad från Belgien, en *trädgårdssångare* (*Sylvia borin*) från Italien (liksom 2 Helsingfors fåglar), en *rödvingetrast* (*Turdus musicus*) från Frankrike, likaså en *dvärgfalk* (*Falco columbarius aesalon*), vidare icke mindre än 5 *sparvhökar*, vilka alla hade vandrat åt sydväst (2 fynd i Sverige, 1 i Danmark, 2 i Tyskland).

Till slut må ännu omnämnas två återfynd av *rödstjärt* (*Phoenicurus phoenicurus*), vilka äro av synnerligen stort intresse. Den 16 maj 1932, alltså under vårflyttningen, ringmärktes på Signilskär en rödstjärt, som 12 dagar senare hittades död i Burträsk, uppe i Västerbotten. En annan ringmärktes d. 22 september 1933 och anträffades i Bessarabien d. 23 november samma höst. Dessa fall visa för det första, att svenska rödstjärtar delvis flytta över Åland — direkta iakttagelser av artisten J. Snellman om en del småfåglars ankomst under hösten från svenska sidan till Signilskär föreligga ju också. För det andra framgår av fyndet i Bessarabien, att en sydostlig flyttningsriktning kan förekomma hos arten (även detta exemplar kan förresten möjligen ha härstammat från Sverige). DROST och DESSELBERGER (»Der Vogelzug», 1932, s. 105) ha emellertid på basen av ett ganska stort material trott sig kunna påvisa, att vanliga rödstjärten endast flyttar i sydvästlig riktning om hösten (mot området norra Italien—Spanien) medan den mellaneuropeiska, någon gång även hos oss anträffade *svarta rödstjärten* (*Ph. ochrurus gibraltariensis*), delvis flyttar mot sydost (Balkanländerna, Mindre Asien, Egypten). Signilskärfallet visar nu, att denna åtskillnad åtminstone principiellt ej kan upprätthållas. — Fortsatt ringmärkning av rödstjärten i större skala vore av stort intresse.

I det föregående ha endast några nakna fakta blivit anförda, men därav torde dock till fullo ha framgått, huru vackra och vetenskapligt värdefulla resultat fågelringmärkningen på Åland och framförallt arbetet å Fågelskyddsföreningens station på Signilskär redan hunnit lämna. Det vore högeligen önskvärt, att Ålands Fågelskyddsförening ur allmänna medel skulle erhålla ett tillräckligt stort årligt understöd för att kunna upprätthålla och utveckla stationen till fromma för den inhemska och samtidigt den internationella forskningen.

Det kunde ju sägas, att detta forskningsarbete ligger något på sidan om en fågelskyddsföreningens verksamhet, men det bör beaktas, att först då vi grundligt känna till vilka vägar våra flyttfåglar följa under höst- och vårflyttningen, var de bruka rasta och var de tillbringa vintermånaderna, först då kunna vi fullt effektivt arbeta för deras skyddande under hela deras liv. Därtill fordras emellertid internationellt samarbete, och för detta är flyttfågelforskningen en ytterst viktig förutsättning. På basen av denna forsknings resultat har även ett och annat i fågelskyddsväg redan fått till stånd genom internationella överenskommelser.

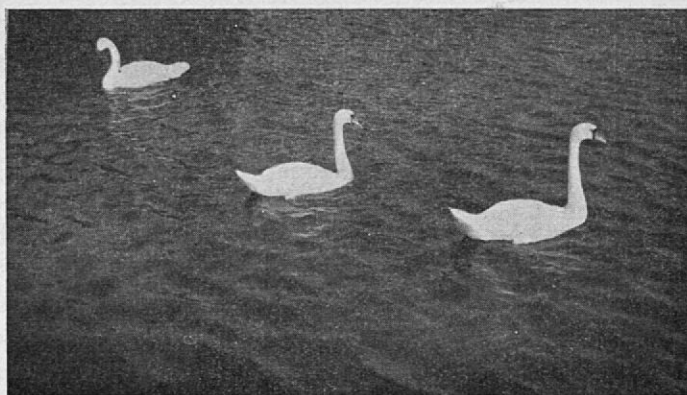

Foto E. Helin

Några synpunkter på studiet av flyttfåglarnas vandringar.

AV PONTUS PALMGREN

De frågor, som sysselsätta flyttfågelforskningen, kunna inordnas under trenne huvudrubriker: 1) Huru flytta fåglarna? Alltså: Vilka vägar tillryggalägga de, vilken tid på året samt under vilka timmar av dygnet sker flyttningen? o. s. v. 2) Varför flytta fåglarna? 3) Vad leder fåglarna på deras 100-mila vandringar, från vilka de i allmänhet återvända till sin födelsebygd? Svalan uppökar sin gamla boplats under takkanten, tärnan sin gamla kobbe, båda efter att ha tillbringat vintern söder om ekvatorn.

Frågan om, var de olika fågelarterna övervintra, och vilka trakter de passera på vägen dit och tillbaka till häckningsplatsen, studeras som bekant numera främst genom ringmärkning. Ringmärkningsarbetet har fått en oerhörd omfattning både i Europa och i Nordamerika; de ringmärkta fåglarnas antal uppgår till miljoner och de återrapporterades till tiotusental. Resultaten visa, att de individer av en viss art, som häcka i samma trakt, i allmänhet flytta åt ungefär samma håll till vintern. I Europa sträcka de flesta arter under hösten i sydvästlig riktning. Vissa arters flyttning påverkas uppenbarligen av de geografiska förhållandena. Det är naturligt, att sådana fåglar som tärnor, ejdrar m. fl. icke gärna lämna havet, som ger dem deras föda. Å andra sidan är näringen rikligare längs kusten än ute på öppna sjön. Sådana arter flytta i huvudsak i ett smalt stråk längs kusten och följa dess riktning, så att man kan tala om en verklig fågelväg. Men de flesta arter flyga tydligen så att säga »efter kompass». Deras flyttningsström väller fram över land och hav, berg och slätter på bred front i en viss huvudriktning.

Dr VÄLIKANGAS ger på ett annat ställe i denna skrift en översikt av de värdefulla bidrag ringmärkningarna på Signilskär lämnat utforskningen av våra fåglars flyttning. Men det är icke blott genom de utförda ringmärkningarna som arbetet på Signilskär är av största värde för vetenskapen. Genom iakttagelser på en liten ö som Signilskär, där endast ett fåtal fågelarter häcka, kan man fastställa, huru länge de olika arternas flyttning pågår under höst och vår. På fastlandet kan man t. ex. på våren väl fastställa, när den första lövsångaren låter höra sig; man kan också konstatera, att arten några dagar senare är allmän. Men huru länge sträcket ännu pågår efter denna dag, är det svårt att fastslå, då markerna redan vimla av bofasta lövsångare. På en ö som Signilskär, där inga eller blott enstaka lövsångare häcka, kan man däremot utan svårighet följa med flyttningens gång. Så länge man överhuvud ser rastande individer där, måste artens flyttning ännu pågå. — Om hösten åter är det i de flesta trakter omöjligt att säga, när de första individerna av en viss art börja flytta bort; man får nöja sig med att konstatera, att arten efter en viss tidpunkt har blivit mycket sparsam eller helt försvunnit. Observationerna på Signilskär visa, att hos många arter höstflyttningen börjar betydligt tidigare och vårflyttningen pågår långt senare än man skulle vara böjd för att antaga. Då observatörerna på Signilskär även försökt beräkna antalet individer av de olika arterna, som iakttagits under de olika dagarna, giva dagböckerna, som renskrivits i en mycket klar och överskådlig form, en tydlig bild även av växlingarna i sträckets styrka från dag till dag.

Därjämte hava observatörerna på Signilskär samlat värdefulla iakttagelser över den tid av dygnet, under vilken sträcket pågår hos olika arter, över flyghöjd m. m. Av särskilt stort intresse är iakttagelsen, att vissa arter, t. ex. fjällvråken, flytta över Ålands hav i vardera riktningen: Medan endel individer sträcka från Sverige över till Åland, passera andra Signilskär med motsatt kurs. För kännedomen om denna märkliga företeelse ha vi helt och hållet observationsstationen på Signilskär att tacka.

Varför flytta fåglarna? Naturligtvis för att undgå köld och hunger under vintern! Men saken är inte så enkel. Visserligen är omöjligheten att uthärda kölden eller finna lämplig föda under nordens vinter säkert den yttersta orsaken till att en sådan företeelse som den årliga flyttningen uppkommit i fågelvärlden och fått sin karakteristiska sammankoppling med årstidernas växling. Men varför flytta fåglarna under våren bort från den rika södern för att häcka i trakter, där ofta nog sommaren kan vara ganska ogästvänlig, såsom i Lapplands fjäll, på Island och på Grönland? Man kan naturligtvis tänka sig, att sommaren i södern är för het för våra nordiska fåglar, eller säga, att det är i enlighet med naturens ordning, att de vidsträckt områden, som äro obeboeliga under vintern, icke lämnas outnyttjade av djurvärlden under sommaren. Fullkomligt oförklarligt ur sådana synpunkter sett är emellertid det förhållandet,

att många nordiska fågelarter börja sin »höstflyttning» redan midsommartiden, såsom t. ex. spoven och många andra vadare. Man har därför kommit till den uppfattningen, att flyttningsdriften, den nervösa oro, som sätter fågelskarorna i rörelse höst och vår, i första hand beror av en inre periodicitet i fåglarnas livsprocesser. Då flyttningsrörelserna hos alla arter ansluta sig till fortplantningsdriftens ävenså periodiska uppträdande, har man antagit, att det är könsorganens växling mellan aktivitet och vilotillstånd, som reglerar även flyttningsdriftens utlösning och dess försvinnande. Många utförda undersökningar tyda på, att så är förhållandet, men man kan också tänka sig, att både fortplantningsdriften och flyttningsdriften regleras av en och samma periodiskt återkommande fysiologiska faktor, som vi tillsvidare icke känna. Att fåglarnas flyttning i första hand förorsakas av hos fågeln uppträdande inre förändringar framgår tydligt även av den säregna företeelsen, att tama burfåglar av sådana arter, som äro utpräglade flyttfåglar, under den normala flyttningstiden visa en ytterlig oro, som driver dem att nattetid flaxa vilt omkring i sin bur, där de annars förhålla sig alldeles lugnt. Denna oro uppträder även hos fåglar, som i årtal hållits i jämn rumsvärme och med riklig föda.

Fåglarnas flyttning är emellertid ingalunda helt oberoende av väderlekens utveckling vår och höst. Varmt väder om våren, kallt om hösten, ger flyttningen ökad fart. Men det förefaller som om även förskjutningarna mellan de kalla polära och de varma sydliga luftmassor, vilka åtskiljas av den s. k. polarfronten, kunde öka fåglarnas flyttningsoro, så att samtidigt stora fågelmassor komma i rörelse. Sådana massflyttningar äro lätta att fastställa just på en sådan observationsstation som Signilskär och äro av mycket stort allmänt intresse. Det har nämligen visat sig, att hos människan olika sjukdomstillstånd, speciellt sådana av nervös natur, påverkas av motsvarande väderlekenslägen. Reumatiska människors känslighet för väderleksförändringar är ju allbekant. Vad väderkänsligheten hos fåglar och människor beror på, är tillsvidare höljt i dunkel. Det förefaller emellertid tydligt, att uttrycken för denna känslighet ofta inställa sig redan förrän väderleksomslaget inträder. En sådan »fjärrverkan» tyder närmast på, att det är störingar i lufthavets elektriska tillstånd, som göra sig gällande. Vi hava här att göra med ytterst märkliga företeelser. Då det ju i många avseenden är lättare och ofta det enda möjliga att utföra fysiologiska försök med djur i stället för med människor, vågar man kanske uttala den tanken, att studiet av växlingarna i fåglarnas flyttningsoro såväl ute i naturen som hos burfåglar, kanske i en framtid skall kunna lämna ett bidrag till förståelsen av företeelser, som inverka även på människans hälsa och allmänbefinnande, men vilkas natur tillsvidare är oförklarad.

Den tredje gruppen av frågor, som flyttfågelforskningen ställer sig, anknyter sig till fåglarnas »navigation». Redan för länge sedan har man i enstaka fall kunnat konstatera att fågelindivider, som varit igenkännliga på

något lyte eller dylikt, år efter år återvänt till samma boplat, och ringmärkningarna ha visat, att detta är en allmän regel: De flesta fågelindivider återvända år efter år till samma trakt, ofta till alldeles samma plats, förutsatt naturligtvis att de ej drabbats av någon olycka. Här kan man även erinra om svanen, som rymde ur fågeldammen i Mariehamn på hösten och återvände följande vår. I Amerika, där man i stor utsträckning praktiserat infångst och ringmärkning av fåglar i övervintringstrakterna, har man i några fall återfångat ringmärkta fåglar flere vintrar å rad på samma plats, och på Helgoland, där genomflyttare ringmärkas i tusental, har man flere gånger återfångat under tidigare år på samma plats märkta fåglar. Detsamma har även inträffat på Signilskär. Då man knappast kan tänka sig den möjligheten, att fåglarna skulle kunna navigera så säkert mellan boplaten och övervintrings-orten blott genom att flyga i en viss riktning under höstflyttningen och i rakt motsatt riktning under vårflyttningen, samt i vardera riktningen precis samma väglängd, tyda dessa iakttagelser på, att fåglarna äro väl hemmastadda såväl på häckningsorten som i övervintringstrakten, måhända också att de erinra sig särskilda rastställen på vägen mellan dem. Antagandet är icke alls för djärvt; man har genom försök kunnat påvisa, att fåglarnas minne är mycket gott. Icke desto mindre måste man antaga, att även ett direkt sinne för väderstrecken spelar en stor roll för fåglarna. Det finnes i Amerika en ljungpipart, som häckar i Alaska och övervintrar i Stilla havets övärld. Den mer än 2000 sjömil långa vägen måste tillryggeläggas utan landkänningar. Nästan liknande flygturer utföras av andra arter, som från Labrador sträcka direkt till Sydamerikas östra delar, och av Islands flyttfåglar, som flytta till Västeuropa. Dessa resor utföras av de unga fåglarna utan ledning av äldre erfarna fåglar; hos de flesta arter flytta de unga ensamma, ofta genom natt och dimma, och inträffa ändå till vintern i samma trakt som de gamla.

Det är alltså icke nog med att flyttningssinnet bryter fram hos fåglarna, gamla som unga, förorsakad av periodiskt uppträdande inre orsaker. Till denna i och för sig gåtfulla och underbara företeelse knyter sig en ännu gåtfullare: Detta inre tvång att ge sig ut på vandring är förbundet med en riktningssinneskänsla, som oemotståndligt förmår alla individer (eller praktiskt taget alla) att inslä ungefär samma kurs. Detta riktningssinne är ännu fullkomligt gåtfullt för vetenskapen. Man har sökt studera det t. ex. genom att infånga fåglar vid deras bon, förflytta dem långa vägar och släppa dem lösa, och man har kunnat fastslå, att en stor procent av fåglarna funnit vägen tillbaka till boet t. o. m. om de varit tvungna att flyga över vidsträckta vattenområden.

En motsvarande känsla för riktningen finner man även hos människan. Den är sällsynt hos bofasta folkslag; de flesta civiliserade människor förlora hopplöst riktningen i en obekant skog utan kompassens eller solens hjälp. Men hos vandrande nomadfolk är känslan högt uppdriven. En känd forsknings-

resande förvånades under sina färder i de arktiska trakterna över samojedernas förmåga att var som helst på den flacka tundran, som nästan lika fullständigt som havet saknar »landmärken», kunna ange den noggranna riktningen till en viss ort, men då han frågade dem, huru de visste riktningen, förstodo de icke alls hans förvåning. Det var för dem ofattbart, att man icke skulle kunna känna riktningen, och det enda svar de hade var, att då den lilla fjällräven hittar sin lya på tundran, måste ju dock en människa finna vägen hem till sitt läger. Detta sinne har gått förlorat hos folk, som ej behöva det, men tillhör sannolikt människans ursprungliga sinnesförmögenheter och förekommer tydligen allmänt inom djurvärlden. Undersökningar över dess väsen och betydelse äro därför av mycket djupgående intresse. Fåglarna äro väl den djurgrupp, som erbjuder de bästa förutsättningarna för undersökning av riktningssinnet genom systematiskt anställda försök. Kanske kunde sådana försök i en framtid upptagas även på programmet för arbetet på Signilskär. Det skulle finnas goda förutsättningar härför; man kunde tänka sig t. ex. transport av ringmärkta och för väckande av uppmärksamheten färgade måsar till olika orter i Finland och Sverige.

Jag hoppas, att det ovanstående kunnat visa, att studiet av fåglarnas flyttning icke blott är av intresse för de få, som direkt intressera sig för fåglar, utan att det rör sig om frågor av allra största betydelse för den biologiska vetenskapen. Den unga fågeln, som några veckor efter sin kläckning flyger från födelsebygden i norr mot ett avlägset mål, som den icke känner, driven av en gåtfull oro och ledd av en sinnesförmögenhet, som vi icke förstå, ställer oss inför ett problem, stort och fängslande som få andra.

De resultat, som arbetet på Signilskär redan givit, men som tillsvidare till största delen äro opublicerade, äro mycket värdefulla och lända Åland till den största heder. Den åländska observationsstationen fyller ett verkligt vetenskapligt behov, och den har stora möjligheter att i framtiden vinna ännu större betydelse. Det är att hoppas att stationens arbetsresultat snart fås offentliggjorda till vetenskapens tjänst, och att Ålands fågelskyddsförenings verksamhet skall kunna utvidgas t. ex. till att omfatta sådana försök, som jag ovan på ett par ställen antytt. Därtill fordras ökat utrymme, en viss teknisk utrustning samt regelbunden tillgång till kompetent arbetskraft. Naturligtvis böra flyttfågelundersökningarna ej få leda till underskattande av föreningens verksamhet för skydd av skärgårdens fågelvärld, ett arbete, som är både praktiskt och vetenskapligt mycket värdefullt.

Pilgrimsfalk.

Foto J. Snellman

En blick över Ålands fågelvärld.

AV ERIK LÖNEGREN

I. Sjöfågel.

I den åländska ögruppens fauna intar dess fågelliv en framträdande plats. Särskilt sjöfågeln har i landskapets havsvidder och fjärdar samt holmar, sund, kobbar och stränder naturliga betingelser för föda, trivsel och fortkomst, varför den även här förekommer i antal och artrikedom, som knappast annorstädes i vårt land. Såsom vittnesbörd om fågelrikedom kan ju bland annat framhållas, att ett åländskt socknenamn, Föglö, häntyder härpå, ävensom namnen på ett stort antal holmar och skär i den åländska arkipelagen. Avkomsten av fågelskyttet har under tidernas lopp spelat en ingalunda oviktig roll i befolkningens ekonomi. På marknadsplatserna, tidigare i Stockholm, senare Åbo och Helsingfors, har åländsk sjöfågel sålunda utgjort en städse återkommande produkt.

I äldre skatteläggningar ingick som naturapersedlar, vilka till kronan skulle inlevereras, från de åländska skär- och utskärssocknarna även sjöfågel. Men också ägg och dun hörde till produkter, vilka fåglarna beskattades på.

Icke allenast de i landskapet häckande fåglarna representera dess fågelliv, utan även fåglar, vilka under vår- och höstflyttningar här sammanföras och vilka efter vila och proviantering fortsätta färden, om våren norröver till sina

högnordiska häckningsplatser, eller vid höstflyttningen söderut till sitt vinterhemvist. Flyttfågelsträckan, vilka följa Finlands och Sveriges kustnejder åt, sammanstöta i den åländska ögruppens västligaste utpost, Signilskärs skärgård, varför här under flyttningstider härskar ett synnerligen rikt fågelliv. Platsen blir på denna grund en av de förnämsta i Norden för utförandet av fågelobservationer.

Återgå vi nu till betingelserna för de åländska sjöfågelarternas trivsel och fortbestånd, sådana de tedde sig vid tiden för världskrigets slut, finner man att förhållandena för dem ingalunda voro ljusa, ty allt eftersom bebyggelse och folkmängd tillväxte, urartade sig fågelbeskattningen till fullkomlig rovdrift med påföljd av ett fortgående försvagande av sjöfågelstammen. Ett hejdlöst insamlande av sjöfågelägg, vilket hos en viss klass av skärgårdsfolket blivit en inrotad vana med urgamla traditioner, bidrog kraftigt till detta beklagliga avtagande.

Ehuru gällande jaktlagar sökte giva sjöfågeln ett effektivt skydd under dess häcknings- och fortplantningstider, stod man merendels maktlös mot missbruken på grund av att lagens efterlevande icke nog effektivt kunde övervakas.

Såsom stöd för äggbeskattningen anföres av skärgårdsfolket att de första äggen läggas så tidigt att deras borttagande endast lärer till sjöfågeln fromma, ty, säger man, härigenom tvingas fågeln till ny äggläggning, varigenom ruvningen framskjutes tills varmare väderlek inträffar och därmed gynnsammare villkor tillskapas för kullarnas livsmöjligheter. Detta kan väl i vissa fall vara med sakläget överensstämmande, men såsom förfarandet i praktiken gestaltar sig, blir det enbart ruinerande för fågelstammen, ty olika personer företaga i tur och ordning denna »skyddsåtgärd», varav följden naturligtvis blir att någon fågelkull icke kommer till stånd.

Tidigare kommo endast kulgevär till användning vid skärgårdsbons fågel-skytte. Dessa skjutvapen dödade bytet merendels omedelbart. Numera användas moderna, snabbskjutande hageljaktgevär, vilka visserligen i användningen äro mera effektiva i avseende å uppnådda resultat, men såra utan att döda i mycket större utsträckning än kulgevären. I fötter och bål sårad fågel kan taga sig långa vägar, utan att det står i skyttens makt att bemäktiga sig bytet. På samma gång de moderna gevären verka mer förödande på fågelstammen, äro de inhumanare i användningen, ty lemlästad sjöfågel går en långsam och än mer plågsam död till möte.

Gevären samt sättet att från snabbt framdrivna motorbåtar idka sjöfågeljakt bidrager i sin mån till att utöda sjöfågel. Den på Åland under kriget förlagda militären av olika nationalitet gjorde även sitt allra bästa till för att komma sjöfågelstammen till livs.

När man anlöper de åländska båthamnarna, ses på ytterväggarna av här befintliga sjöbodar upphängda en mängd vettar, d. v. s. uppstoppade exemplar av alfågel, ejder, svärter, knipor m. fl. arter apterade vid bröststumpar. De förvaras sålunda för att i möjligaste mån skyddas mot mal och andra skadeinsekters angrepp. Vettarna användas till att locka sjöfågel till de i bakhåll liggande skyttarna. Den, som en tidig vårmorgon, sedan vattnen blivit isfria, färdas ute i den åländska skärgården, tjusas av den stämning som natur och fågelliv i det klara ljuset bjuder. Från havsvidderna höras allornas sång, och ejderfågeln gny samt rop och läten av olika fågelarter. Fågel i flock och enstaka exemplar genomkorsa luften. Vid skär och uddar ligga vettar förankrade, gungande på vågorna. Av strandstenar äro uppbyggda de s. k. skårorna, eller låga murar, bakom vilka skytten eller skyttarna ligga på lur.

I vårglädje och kärleksyra slå fåglar ned vid de utlagda vettarna i tro att komma in bland likar. Men stämningen övergår i tragedi. Skotten knalla. Mitt i kärleksyran, mitt i vårglädjen kommer döden, barmhärtig om skott och död följas åt, obarmhärtig, om offret sårat söker rädda livet för att i ensamhet invänta befrielse från lidandet, eller i bästa fall, genom någon barmhärtig rovfågels eller något rovdjurs mellankomst.

Bland det besuttna skärgårdsfolket träffas mången, vilken är varmt intresserad för fågeln och dess trivsel, ävensom söker trygga dess tillvaro, men denna strävan motverkas ofta av att löst folk, utan hemortsrätt och ansvarskänsla uppträda som marodörer, vilka genom äggande och tjuvskytte omintetgöra vad den, som besitter jord- och jaktträtt, strävat till.

I den för Åland gällande jaktlagen är vettaskyttet under vissa tider och modifikationer tillåtet.

Men även inom fågelvärlden har sjöfågeln svåra fiender, vilka äro människan behjälpliga att med massmord decimera dem. Bland dessa utgör kråkan, vilken sprider sig allt längre ut i skärgården, en av de främsta. I sin egenkap av raffinerad bo- och äggplundrare verkar hon mycket kännbart förödande. Den grymma och glupska havstruten och gråtruten sluka levande årligen massor av gryende, hjälplösa fågelliv.

Bland flyttfåglar, vilka sträcka över Åland, utgör svanflockar en årligen återkommande syn. Ehuru svanen är helt fridlyst, påskjutes den ofta, merendels av tanklösa och oansvariga ungdomar. Sårade sångsvanar hava i utmärkligt tillstånd under årens lopp tillvaratagits, för att lämnas i föreningens vård, samt i de flesta fall återvunnit hälsa och krafter och trivas nu utmärkt i dess fågeldamm, ehuru de genom blessyren förlorat flygförmågan.

Här har nu i korthet redogjorts för livsbetingelserna för sjöfågeln, sådana de gestaltat sig åren efter världskrigets slut samt vid den tid, då det beträngda läget, i vilket Ålands fågelvärld befann sig, gav upphov åt tanken att genom bildande av en förening söka komma fåglarna till hjälp.

II. Fåglar som fågelförgörare.

Rovfågel.

Enligt tidigare uppfattning var rovfågel liktydigt med begreppet skadedjur, vilket av envar, som blott var i tillfälle därtill, skulle oskadliggöras samt dess ägg och ungar förgöras. Rovfågeln tillvaro i förhållandet till människan motsvarades betecknande nog med ordet fågelfri.

En djupare biologisk forskning med vidsyntare perspektiv har emellertid ådagalagt, huru en underbar anpassning och samverkan är rådande emellan orsak och verkan i de olika djurarternas inbördes förhållande till varandra, samt huru ett jämviktsläge härför utformats och beräknats, vilket i visdom övergår mänsklig klokskap. I enlighet härmed medför utrotandet av en djurart rubbningar i hela systemet, varvid missförhållanden i ett eller annat avseende städse bliver följden.

I anslutning härtill skall en rovfågelart icke utrotas, men dess individantal möjligen regleras så, att det står i proportionsförhållande till den djurvärld, varav den i enlighet med sin natur har att hämta sin näring. I betraktande måste härvid tagas, hurudan denna djurvärld befinner sig i vår kulturperiod. Naturvetenskapen, naturvännen och estetikern räkna med en stor förlust om en djurart försvinner från lokaler, där den förut varit bofast.

Respekterande denna uppfattning har Ålands självstyrelse i omvårdnad av natur- och djurskydd på ett vidsynt sätt låtit denna åskådning komma till synes genom lagar, vilka för landskapet utarbetats och utfärdats.

Såväl Ålands Landskapsstyrelse, som ock Landstinget, vilka haft att taga initiativ och utarbeta lagförslag, samt utfärda påbud på området, har att här för påräkna alla fågel- och naturvänners tacksamhet.

På grund av människoingripande, genom jakt å matnyttigt villebråd samt genom den omfattande omdaning naturen genomgått vid odlingens genomförande, har en del fågelarters individantal på ett betänkligt sätt förminskats. Andra ha åter förökats i en proportion, vilken icke svarar emot det jämviktsläge, vilket emellan fågelarterna borde förefinnas. Vår livsförings intresse fordrar därför att dessa senare fågelarter så efterhållas, att det naturliga jämviktsläget återställas.

Bland rovfåglar finnas sådana, vilka taga sin huvudsakliga föda av djurarter, vilka för den mänskliga odlingen och livsföringen måste räknas för absolut skadliga, s. s. råttor, möss, sorkar, lemlar m. fl. Sådana fåglar måste därför i sin tur oaktat sin natur av rovfågel räknas såsom nyttiga. Hit höra tornfalken, ugglorna och vråkarna o. a. Andra rovfåglar åter hade genom förföljelse så reducerats, att fara för deras försvinnande från vår djurvärld hotade. Sådana voro havsörn, fiskgjuse, glador, kärrhökar, lärk-, pilgrims- och aftonfalk samt berguv. På grund av dessa synpunkter åtnjuta angivna fågelarter full fridlysning enligt åländsk jakt- och naturskyddslag.

På grund av att duv- och sparvhök förekomma så talrikt, att deras antal överskjuter en rätt proportion till de djurarter, varav de livnära sig, åtnjuta de icke fridlysning i någon form.

Landskapets stoltaste representant inom fågelvärlden är onekligen havsörnen. På mäktiga vingar i höjd med molnen seglar han över områden, vilka endast hans självhärskaeinstinkter omspanna. Med rätt, som honom av Skaparen givits, tager han sitt byte av varelser mer jordbundna än han själv. Själviska människor förmenade sig icke böra unna honom vad han behövde för sitt livs nödtorft och sin familjs behov. Stolta representanter för hans ätt föllo årligen i tilltagande antal för gevärsskott, saxar och gift och hans avkomma förintades. Allt sällsyntare blev fågelns skugga över Ålands bygder och aningar föresvävade honom, att timmen för den sista av hans ätt var slagen.

Men så började man bland de vidsynta av bygdens folk betänka, att försvinnandet av en så representativ fågel som havsörnen, innebure en förlust i estetiskt och kulturellt avseende, vilken ej motväges av det ingrepp han åstadkom för sitt livs uppehållande.

Ålands fågelfauna har att beklaga försvinnandet av en så förnäm fågel som fiskgjusen, vilken ännu för något tiotal av år sedan här var bofast. Möjligen har även för längre tider tillbaka gladan och törhända kärhöken här häckat. Nu hava dessa fåglar endast observerats på sina flyttningståg på Signilskärs ornitologiska station, varför man icke ville se samma tragedi upprepas, då det gällde havsörnen.

I havsörnens tillvaro i landskapets fågelvärld ingrep Ålands självstyrelse i elfte timmen genom stiftandet av en naturskyddslag, vari bland annat havsörnen helt fridlystes och förstörandet av havsörnsbo förbjöds, likasom ock att frånrova fågelns ägg och ungar. Det vill synas, som om åtgärden haft åsyftad verkan, ty enligt gjorda iakttagelser bör åtminstone 10 bebodda bon finnas inom landskapets område. Som motiv emot havsörnens utrotande förebars av vetenskapsmän och naturvänner, förutom estetisk hänsyn och det motbjudande i att en så ståtlig fågel som havsörnen, skulle försvinna från landskapets djurvärld, även, att fågelns huvudsakligast infångar överåriga och på sätt eller annat försvagade och mindre kraftiga individer, vilka på denna grund icke kunna taga sig i akt. Genom denna urgallring skulle en annars uppträdande degeneration undvikas inom de fågelarter, vilka utgöra havsörnens byte. Vare härmed huru som helst, men en hårdhänt härskare är havsörnen, vilken ingalunda med silkesvantar på klorna regerar över en honom underdånig djurvärld. Det vill synas, som om ett ytterligare tilltagande i havsörnarnas antal varken vore behöfligt, ej heller önskvärt. Kännare och vårdare av sjöfågel i den åländska skärgården framhålla redan nu högljutt, att havsörnens uppgift som gallrare går för långt, samt att vad de efter mångårigt arbete vunnit, obönhörligt slukas av denna fågel.

Man yrkar att havsörnen i sin tur utgallras till ett måttligt, förhållandena motsvarande antal exemplar.

En annan rovfågel, vilkens bestånd ansågs hotad, är uven. Även här ville man genom fridlysning säkerställa en intressant och karakteristisk fågel för utrotning. På grund av uvens levnadsvanor höll man före, att den skadegörelse på vildanden han förorsakade, uppvägdes av den nytta fågeln gjorde genom att förtära kråkor jämte massor av sorkar, möss och andra skadedjur. Emellertid ingick klagomål från olika delar av landskapet, att uvarnas antal så tilltagit, att har- och skogsfågelstammen allvarligen var hotad. På grund härav utfärdade landskapsstyrelsen detta år ett påbud, vari uvens fridlysning i så måtto lättades, att ägg och ungar från boet finge borttagas.

Men det är ej inom rovfåglarnas klass de förnämsta förgörarna av sjöfågelstammen stå inom djurvärlden att söka, utan inom den klass av fåglar vi kalla m å s f å g l a r, eller närmare bestämt havstruten och gråtruten vilka hava namn om sig att vara hänsynslösa äggrövare och slukare av späda sjöfågelungar. Omåttligt glupska som de äro, hamna massor av nykläckta liv i deras så gott som bottenlösa svalg. Då de varken hava gripklor ej heller rovfågelnäbb för rovets gripande och sönderstyckande, gå fågelungarna hela och levande sitt öde till möte. Trutfågeln härjningar gör sig i bästa fall märkbar genom fåtalighet i kullarna, men ofta går kullen i sin helhet mot sin undergång i det bottenlösa trutgapet. För nedbringandet av trutarnas antal är det enligt åländsk landskapslagstiftning tillåtet, att för fångst av trutar ute i havsbandet använda sax.

En annan fågelart, som även den, utan att hänföras till egentliga rovfåglar, visat sig fördärvbringande för sjöfågelstammen, är kråkan. På grund av att inbördesförhållandet emellan djurarter, vilka reglera kråkans artantal, blivit rubbad, ävensom därav att större livsmöjligheter beretts fågeln genom den mänskliga odlingens utbredning, har antalet kråkor så tilltagit, att de, boplundrare och äggrövare som de äro, till att börja med farit illa fram med småfågeln och det matnyttiga villebrådet kring den odlade bygden samt härefter spritt sig till den yttre skärgården. Där bereda de öppna sjöfågelredena, med innehavare utan försvarsmöjligheter, henne ett färdigdukat bord med läcker spis under sommarens ljusa dagar. Kråkans skadegörelse på fågelstammen anses så allvarlig, att gentemot henne tillåtes kampmedel, som mot andra skadedjur icke tillåtas, nämligen utläggandet av med fosformos förgiftad åtel. Kråkan är för övrigt ett exempel på huru en fågelart, förflyttad till annan natur och omgivning än dess ursprungliga, kan förändra levnadsvanor och anpassa sig efter nya förhållanden. På utskärens trädlösa klippor bygger nämligen kråkan sitt bo direkt på marken under någon buske eller bergbrant. Vi äro annars vana att endast finna kråkbon uppe i träden.

III. Småfågel.

De åländska bygderna och skogsmarkerna bebos av en mängd arter olika »småfågel», huvudsakligast insektätare, vilka vid vinterns inbrott flytta till sydligare varmare luftsträck. Men även sådana arter, vilka till följd av sina levnadsvanor hos oss kunna leva vintern över, se vi här talrikt representerade. I allmänhet äro dessa fågelarter icke utsatta för direkt förföljelse från människans sida, utom i undantagsfall av vanartiga barn. Men icke dessmindre hotas de av stor fara genom den mänskliga bebyggelsen, ty människans följeslagare, den rovgiriga katten, går på egna vägar och stigar, sökande vad den uppsluka mände. Talrika äro de bevingade små vilka årligen falla offer för dess rovlystnad. Men icke blott småfågeln, utan även det jaktbara villebrådet, blir i stor utsträckning utsatt för katternas härjningar. Orsaken till att katten kunnat bliva så talrik och den tyrann för bygdens fåglar han är, beror på att den icke blott existerar som huskatt, utan vad vida värre är, som vildkatt, i långt talrikare exemplar. Seden hos befolkningen att låta tamkatten okontrollerat föröka sig, utan att giva den sådan omvårdnad som ett husdjur, i detta fall ett utpräglat rovdjur, tillkommer, är orsaken härtill. För att motverka den fara de kringströvande katterna utgöra för fågel av alla slag, tillstädjer åländsk jaktlag att katt av jordägare eller jakträttsinnehavare må dödas där den anträffas på mer än 300 meter från tomt.

Men detta är ej nog för kattfarans minskande. Befolkningen själv måste lära sig inse sin ansvarslösa inställning till kattproblemet, ty endast härigenom kan ett bättre sakernas ställning fås till stånd.

Men den mänskliga kulturen och bebyggelsen som sådan innebär även den en fara för många arter av våra småfåglar, ty allt efter som denna framskrider, bortröddas gamla ihåliga träd, busksnår och annat skydd fågeln behöver för sina häckningsplatser. Detta måste motverkas genom att konstgjorda reden, holkar, i stor utsträckning åt dem uppsättas. Med tillfredsställelse kan iakttagas, att överallt i den åländska bygden staren trivs på allt sätt omhuldas, genom att å hus och trädgårdar holkar anbringas, vilka med förtjusning tagas i besittning av denna för bebyggelsen utpräglade fågel.

Men en slik omvårdnad, som kommer staren till del, bör även tillkomma andra hålbbyggande fågelarter s. s. mesar, flugsnappare, rödstjärtar, göktytor m. fl., vilka fått det svårt att få lämpliga platser för sina reden. Ålands Fågel-skyddsförening har genom att driva propaganda för saken samt till handa-hålla lämpliga holkomodeller för sådana fåglar, sökt väcka intresse för saken genom att få den inarbetad i det allmänna medvetandet. Den uppgift de insektätande fåglarna hava i naturens hushållning, är så pass viktig, att icke blott estetisk, utan även praktisk hänsyn bjuder att de få del av allt det intresse och den omvårdnad, varav de äro i så stort behov.

Diverse andra fågelarter.

Ur nyttighetssynpunkt åtnjuta enligt åländsk naturskyddslag full fridlysning alla hackspettsarter ävensom gök, göktyta, nattskärnan, råkan, nötkråkan, sommargyllingen, staren, sidensvansen samt annan »småfågel». Sällsynta gäster inom fågelvärldens, s. s. blåkråkan, härfågeln, biätaren och kungsfiskaren åtnjuta desslikes samma skydd. Då björktrasten under bärmodnadtiden i trädgårdarna anställer stor skada på jordgubbar, sötkörsbär m. fl. frukt- och bärsorter, utgår fridlysningen för denna fågel den 1:sta juli för att åter vidtaga från och med den 1 mars.

Storkar och hägrar hava någon gång observerats som tillfälliga eller vilseflugna gäster, varför även de äro fridlysta.

Varfågel, törnskata och gråsparv åtnjuta ingen fridlysning på grund av att deras levnadsvanor för övriga fågelarter äro skadliga.

Fågelvillebråd i skog och på fält.

Av jaktbar fågel i Ålands skogar finnes sedan gammalt endast orrfågel. Orren har tidigare förekommit talrikare än vad nu är fallet; huruvida en ivrigare bedriven jakt på fågeln enbart härtill är orsaken, eller om ock annat härtill medverkat, är svårt att avgöra. Åländsk jaktlag söker giva den det skydd nutida åskådning innebär.

Rapphönan. Denna fältens och de odlade tegarnas fågel fanns ännu rätt talrikt vid sekelskiftet representerad på Haga slätten i Saltvik socken, men även den fortlever nu som relict från en gången tid. Förföljelse från människans sida har påtagligen icke varit orsaken till detta sakförhållande, ty fångst och skytte av rapphöns har veterligen icke bedrivits, åtminstone i någon nämnvärd grad. De allestädes i den odlade bygden kringstrykande katterna jämte ogynnsamma väderleksförhållanden bära påtagligen huvudparten till detta beklagliga förhållande. Måhända även sjukdomar, som denna fågel är utsatt för.

I åländsk bygd utplanterade fågelarter.

Knölsvan.

På hösten 1931 sökte sig en av årets ungsvanar ut från Å. F. F:s fågeldamm samt uppehöll sig hösten och förvintern över i omgivningarna av Mariehamn. Vid isbeläggningen flyttade den bort men återkom våren 1932 och 1933, för att vistas i de nära Mariehamn belägna Torpfjärden och Knutsboda vikarna, samt även andra för fågelns livsföring anpassade vatten.

Hösten 1933 inköpte Ålands landskapsnämnd på initiativ av föreningens ordförande och forstmästaren Leo Björkman en knölsvan i samma ålder som den från dammen utflugna, samt dessutom tvenne ungsvanar av årets kull. Dessa tre svanar utsläpptes i friheten i Torpfjärden, varest de vistades tills

isen lade sig över vattnen. År 1934 kom ett knölsvanpar till Knutsbodaviken varest de häckade, samt återkommo hit åren 1935 och 36, samt utkläckte fulltaliga kullar, vilka sedan vid vinterns inbrott dragit bort till sydligare trakter.

Det är första gången knölsvanen i full frihet häckat på Åland likasom enligt fullt vederhäftiga intyganden, sådant tidigare icke inträffat i hela riket.

Ålands fågelvärld har sålunda riktats med en representant vilken den med stolthet kan hälsa välkommen. Föreningens hopp är att Ålands befolkning skall veta att uppskatta och stå vakt kring förvärvet så att detta fågelvärdens nybygggarfolk här skall förkovras och fortbestå.

Fasan. Redan före världskriget utplanterade landshövding L. W. Fagerlund vid olika tillfällen jaktfasan i de åländska bygderna. Ogunstiga förhållanden, särskilt under det pågående kriget, omintetgjorde dock dessa första försök.

År 1934 inköpte ett antal Å. F. F:s medlemmar på initiativ av forstmästare Leo Björkman 36 st. fasaner vilka utsläpptes i Jomala, Finström och Sunds socknar. Säkra bevis föreligga nu att fasanen icke blott fortlever, utan även förökat och spritt sig över stora områden, enligt vad observationer från flere vitt skilda områden giva vid handen.

Tjäder. På initiativ av bankdir. Evald Montell inköpte ett antal personer åren 1927 och 28 13 st. tjädrar, vilka utsläpptes på lämpliga platser. Fullt säkra bevis över deras fortkomst och förökning föreligger emellertid icke ännu.

Ripa. Åren 1927—28 förärade bröderna dokt. Hans och ing. Fritz Remler från Suviniemi djurgårdar invid Kajana landskapsnämnden 35 st. ripor, som återgavos friheten på platser, vilka därtill ansågos lämpade. Året efter inplanteringen inrapporterades, att en ripkull med säkerhet observerats, men härefter hava inga uppgifter om fågelns fortbestånd inkommit, varför osäkert är, om den icke dukat under för ett klimat och en omgivning, som den icke kunnat anpassa sig efter.

Hjärpe. År 1931 (?) införskaffade landshövding L. W. Fagerlund trenne par hjärpar, vilka gavs friheten på platser i de åländska skogarna. Icke heller om dessa fåglars fortkomst finnas ännu fullt säkra bevis.

All inplanterad fågel är enligt åländsk jakt- och naturskyddslag fridlyst.

Annonser

Gynna våra annonsörer

AURA BRYGGERI AB:s

i Åbo

välkända tillverkningar, öl, pilsner
samt läskdrycker rekommenderas

Nederlag i Mariehamn:

M. JOHNSON

Telef. 36

Ett bra inköpsställe

Är

MARIEHAMNS HANDELSLAG

m. b. t.

Omsättning 1936
Fmk 7.600.000: —

Ålands

Centralandelslag m. b. t.,

som äges och förvaltas
av 15 åländska andelslag,
är Landskapets största
handelsföretag.

Omsättning 1936
Fmk 12.000.000: —

Allt i

Juveler

Guld

Silver

Nysilver

Tenn

Guldsmed M. SIMONS

Ålands

Handelsaktiebolag

Mariehamn

**Järnaffär- Glas & Porslin
Sportartiklar**

Ekipera Eder!

i ortens ledande
ekiperingsaffär

E. HILLING
Mariehamn

Mariehamns Societetshus

Ortens förnämsta hotell och restaurang

Säsong 15 juni — 1 September

Musik och Dans alla kvällar

Fullständiga rättigheter

Telef. Namnanrop

Telegramadress SOCIS

HELSINGFORS AKTIEBANK

Egna medel Fmk 212.000.000:—

Omslutning den 31/12—36 » 1.393.000.000:—

Kontor på Åland i:

MARIEHAMN, DEGERBY, ECKERÖ, GETA,

GODBY, KUMLINGE, SUND och VÅRDÖ

HELSINGFORS AKTIEBANK

RESTAURANT MIRAMAR

MARIEHAMNS trevligaste restaurant-
lokal, med vacker utsikt
över Slemmern. Ideallokal
för tillställningar

MUSIK ALLA KVÄLLAR

ÅLANDS AKTIEBANK,

ÅLÄNNINGARNAS EGEN BANK,

bedriver fullständig bankverksamhet vid sitt huvudkontor i Mariehamn och genom sina agenturkontor på den åländska landsbygden samt har förbindelser med banker i de större världsstäderna

Telefon:
Namnanrop.

Telegr.adr.:
Ålandsbank Mariehamn

Alla sträva efter att få goda och hygieniska matvaror

Dessa varor fås i

Walter Janssons Matvaruaffär

Tel. 378

Obs.! Kylanläggning

A. B. VERNER SÖDERLUND

Mekanisk verkstad, tel. 396 & 310

- Utför till branschen hörande arbeten, ävensom laddningar och reparationer av ackumulatorer. Försäljer från lager cyklar av flere olika märken, cykeldelar, ackumulatorer m. m.

RESTAURANT KRONAN

Norra Esplanadgatan 2

telefon namnanrop »KRONAN»

Måltidsinackordering, frukostar och middagar. A la carte hela dagen. Kaffe, läskdrycker

**Fullständiga
utskänkingsrättigheter**

MARIEHAMNS BOKHANDEL

G. FURSTENBORG

Fullständig bokhandelsrörelse

Inhemska

och rikssvenska tidningar och tidskrifter

Film, Åländska vykort, Sjökort och
Turistminnen

Tidningen „Åland” Mariehamn

läses av varje ålänning

Chefredaktör: Julius Sundblom

Läsekretsen synnerligen köpkraftig, varför »Åland» är ett **utmärkt** annonsorgan, särskilt för allt som rör handel, sjöfart och pälsdjur-odling

Annonsera på **försök** och resultatet skall icke utebli!

MATHIAS ERIKSSON & C:o
KÖTT- & MATVARUAFFÄR
MARIEHAMN

Huvudaffär:

Norra gatan 2, telef. 115

Filial:

Norra gatan 11, telef. 291 och Södra esplanaden 14, telef. 512

A. AHLQVIST

TEL. 210, Brunnsgatan 6, Tel. 210

4, 6 o. 7 personers automobiler
för den åkande allmänheten

Beställningar emottagas med tacksamhet dygnet om.

ÅLANDS ANDELSSLAKTERI m. b. t.

GÖLBY, TEL. LANDSCENTR. 10

Köper till högsta dagspris alla slags slaktdjur,
 kött och hudar, i vårt moderna exportslakteri

Korvfabrik i Gölby

Matvarubutik i Mariehamn, Torggatan 4, tel. 101.

Ortens mest välsorterade affär i branschen

JORDBRUKARE, ANLITA EDER EGEN AFFÄR!

**EBENHARD BORENIUS
BAGERI, CONDITORI
& CAFE**

Torggatan 9, tel. 7

Rekommenderas

FIRMA

**J. G. ERIKSSONS
SKOAFFÄR**

Norragatan 7, Mariehamn
Allm. tel. 12 — Rikstel. 23

Äldsta och bäst välför-
sedda affär i branschen

Karta över Åland - Vykort från Åland!

Maps of the Åland Isles!
Postcards from the Land of the
thousand Islands, Åland!

Expedierar order omgående
Orders are promptly delivered

NYA BOKHANDELN

Mariehamn — Åland
Förlag Copyright

Vid behov av

BIL ring alltid till

KARL SAARI

Telefon 224

Härvan

Klädningsar
Herr- o. Damunderkläder
Barnkläder
Garner av alla slag
E. ROSENHOLM

KEMIKALIEHANDELN

E. Markström
Strandgatan 6. Tel. 37

Ortens mest välför-
sedda affär i
branschen. Allt i modern skön-
hetsvård. Allt för badet.

**Skrädderiaffären
Centrum**

Rekommenderas
Tel. 293

Allie Gustafsson

Mariehamn. Tel. 122

Största urval av säsongens nyheter
i Mode- och Manufakturvaror

H. Grönlund A.B.

Rekommenderas

Tel. 16

Nya Kortvaruaffären

Inneh. Fanny Kalske, S. Esplanadg. 6

Rekommenderar sitt välsorterade
lager av allehanda korta varor.

Yllegarner, Galanterier, Leksaker,
Bomullsvaror m.m.

ARNE BACKMAN

Ur-, Guld- & Optisk affär

Mariehamn, tel. 226

Invid bussbyrån

*Rekommenderar sitt rikhaltiga lager till moderata priser.**Stort urval turistminnen***Hj. Hagström**

Strandg. 7 Tel. Namnanrop

Rekommenderar sitt välsorterade lager.
Små omkostnader garantera billiga priser!

Filialer:

Kött & Matvaruaffärer

N. Esplanadg. 3. Tel. 431

S. Esplanadg. 1. Tel. 427

**KORTVARU &
LEKSAKSHANDELN**

Södra Esplanadg. 2. Tel. 99

*Rekommenderas på det bästa*VID KÖP AV UR, GULD-, SILVER-
OCH TENNSAKERVänd Eder alltid med förtroende
till undertecknads affär**N. KORTE**Ur-, Guld- och Optisk affär
vid Torget. Tel. 340*Resor till och från Åland sker
bäst med „Ålandsbåtarna”*ÅLAND I, ÅLAND II och ÅLANDS
EXPRESS, vilka avgå alla dagar kl. 19
från Åbo (ej söndagar) samt från Marie-
hamn alla dagar kl. 17,30 (ej lördagar)Rundresor arrangeras och speditioner
utföres snabbt och billigt**Ångbåts Ab. Åland**

Åbo, Tel 2004. Mariehamn, Tel. 405

De
ÅLÄNDSKA HANDELSLAGEN
 betjäna allmänheten i 32 butiker
 i olika delar av landskapet

Försäljningen i dessa butiker steg
 år 1936 till Fmk 28.915.123:40

Allt för den badande
 sommargästen fås i

**Ålands
 Kemikaliehandel**

**Edmund Borenius
 KONDITORI & PENSIONAT**

Rekommenderar sina goda tillverkningar
 Stora ljusa rum med resår bäddar

GOTT BORD

Telef. 46

C. S. Hellman

Mariehamn Tel. 38

BLOMSTERHANDEL BLOMSTERFRÖMEDLING

ÅNGFARTYGS A-B KUSTEN

ÅBO Tel. 298

UPPRÄTTHÅLLER REGELBUNDEN ÅNGBÅTSTRAFIK
 FRÅN ÅLAND TILL ÅBO och HELSINGFORS med

s. s. „DELET” & „AHKERA”

RYMLIGA HYTTER • GOD RESTAURATION

Från Mariehamn:

s. s. Delet söndagar e.m.
 » Ahkera tisdagar e.m.
 » Delet torsdagar e.m.

Från Åbo

s. s. Ahkera måndagar e.m.
 » Delet onsdagar e.m.
 » Delet lördagar e.m.

